

VOORWOORD

Uit het voorwoord bij de dertiende druk

Ter gelegenheid van deze druk is dit werk voor het grootste deel herschreven in verband met de invoering per 1 januari 2003 van boek 4 NBW en titel 7.3.

In overleg met de Asser adviesraad en de uitgever is besloten deze druk in twee afleveringen te laten verschijnen. In deze eerste aflevering wordt het nieuwe erfrecht en schenkingsrecht behandeld met uitzondering van (een systematische behandeling van) het legaat, de executele, het bewind, de vereffening en de verdeling van de nalatenschap. Dit besluit werd primair ingegeven door de wens dat deze eerste aflevering tijdig kon verschijnen. De genoemde bijzondere onderwerpen zullen in de tweede aflevering worden behandeld, die naar verwachting in 2004 zal verschijnen. Hierbij heeft voorts een rol gespeeld het besluit van de Asser adviesraad een nieuw, door mij te schrijven, deel 3-IV te wijden aan de gemeenschapstitel. Een belangrijk gedeelte van het hoofdstuk over de gemeenschap uit de vorige druk van dit werk zal in dit nieuwe deel 3-IV worden behandeld. In de tweede aflevering van dit boek zal de gemeenschapstitel worden beschreven voor zover specifiek van belang voor de gemeenschap van de nalatenschap en de ontbonden huwelijksgemeenschap waarvan de nalatenschap deel uitmaakt. Uiteraard zal daarbij ook aandacht worden besteed aan de art. 227 tot en met 233 die in aanvulling op de voorschriften die voor de verdeling van iedere gemeenschap gelden, op de verdeling van de nalatenschap van toepassing zijn. De keuze van de plaats van behandeling en de afstemming met de auteurs van andere delen uit de Asser-serie, in het bijzonder de delen 1 en 5-V, zal enige extra tijd vergen. Voorlopig kan voor de gemeenschapstitel hoofdstuk X van de vorige druk van dit werk geraadpleegd worden.

Ik heb gemeend in de tekst veel te moeten verwijzen naar de parlementaire geschiedenis die voorlopig in het algemeen nog primair leidend zal zijn. Een aantal onderwerpen uit het nieuwe erfrecht leent zich voor behandeling in dissertaties of andere monografieën. Bij het schrijven van dit boek was weinig diepgravend promotieonderzoek beschikbaar. Als een uitzondering vermeld ik graag de dissertatie van Breemhaar. Ik sluit niet uit dat het verschijnen van nieuwe monografieën tot gevolg zal hebben dat het commentaar op onderdelen beknopter zal kunnen worden.

De regeling betreffende de vereffening (van een gemeenschap) van een nalatenschap is ook van toepassing in het geval de rechter op grond van artikel 3:193 een vereffenaar benoemt van een daar bedoelde gemeenschap. Daarbij is in het bijzonder te denken aan de ontbonden huwelijksgemeenschap.

Anders dan het oude wetboek, bevat de wet thans een uitvoerige regeling van het testamentaire bewind. Ook bij een gift kan het geschonkene onder bewind worden gesteld. Het bewind heeft dan in hoofdzaak dezelfde rechtsgevolgen als een bij een uiterste wilsbeschikking ingesteld bewind.

Bloemendaal, augustus 2002/oktober 2004
S. Perrick

Uit het voorwoord bij de veertiende druk

Na de afronding van de vorige druk (6A in juli 2002 en 6B in september 2004) is, zoals te verwachten viel, relatief veel gepubliceerd over het nieuwe erfrecht. Daarbij valt allereerst te wijzen op de nadien verschenen proefschriften en monografieën. Daarnaast zijn vele artikelen over het nieuwe erfrecht, mede naar aanleiding van (veelal lagere) rechtspraak gepubliceerd. Bij de vermelding daarvan ben ik in overeenstemming met de opzet van de Asser-serie selectief te werk gegaan.

Bij het bewerken van dit werk had ik het voordeel dat de stof bij mij verder was bezonken. Ik heb de gehele stof heroverwogen. Ik kon daarbij ook profiteren van ervaringen in de praktijk alsmede van een aantal opstellen die ik na de afronding van de vorige druk heb geschreven. Deze heroverweging heeft op tal van plaatsen tot verduidelijking en andere aanpassingen geleid. Vergeleken met de vorige druk is de omvang daardoor toegenomen.

Bij het herschrijven van dit werk heb ik ook steun ondervonden van de opbouwende kritiek in de recensies van mr. F.R. Salomons in WPNR 6619 (2005) en mr. C.A. Kraan in WPNR 6646 (2005). De opmerkingen van deze recensenten hebben mij ertoe gebracht een aantal standpunten uit de vorige druk te verlaten.

De nieuwe regeling in Titel 7.17 over de (sommen)verzekering heb ik waar dit van belang is, verwerkt. De vastgestelde maar nog niet ingevoerde Titel 7.13 (Vennootschap) heb ik slechts beperkt in aanmerking genomen.

Ik heb zoveel mogelijk verwezen naar de Parlementaire Geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek van Van der Burght, Ebben en Kremer uitgegeven door Kluwer in 2002 (Vaststellingswet) en 2003 (Invoeringswet). Ik heb dat, op een niet te verwaarlozen aantal plaatsen, niet gedaan wanneer ik de vindplaatsen niet binnen een redelijke tijd heb kunnen vinden. Ik geef ter adstructie van deze kritiek een voorbeeld. In nr. 422 vermeld ik passages uit Invoeringswet 27 245 (aanpassing van de wetgeving aan het nieuwe erfrecht en schenkingsrecht). Deze worden daar behandeld bij de wijziging van art. 47 Wna en bij art. 3:25 BW. Deze passages zouden in de Parlementaire Geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek (Invoeringswet) bij art. 4:188 BW moeten zijn weergegeven.

Bloemendaal, augustus 2009
S. Perrick

Uit het voorwoord bij de vijftiende druk

Deze bewerking is in een aantal opzichten ingrijpend. Dat is allereerst het gevolg van verdere studie, ook van relevante onderwerpen uit het niet in Boek 4 neergelegde (algemene) vermogensrecht en van de Faillissementswet.

Dit boek verschijnt ruim tien jaar na de invoering van Boek 4 en titel 7.3. Men zou kunnen zeggen dat het nieuwe erfrecht mede door de rechtspraak van de Hoge Raad steeds meer 'uitgekristalliseerd' raakt. Niet alleen het in de wet neergelegde recht is nieuw, dat geldt ook voor het door de rechter gevormde recht. Aan dat laatste levert de doctrine, die antwoorden zoekt op vragen die de nieuwe wet oproept, in het bijzonder door het intermediair van de conclusie van de A-G duidelijk een waarneembare bijdrage.

Het onderlinge verband van het erfrecht heb ik nog verder tot uitdrukking gebracht door interne verwijzingen.

Aan deze nieuwe druk zijn vele passages toegevoegd, waarvan een aantal een plaats heeft gevonden in nieuw toegevoegde nummers. De toegankelijkheid van het boek is verder vergroot door de opsplitsing van een aantal nummers. Het voorzien van ieder nummer van een 'kopje' vormde daartoe een goede aanleiding. Uit de aan het slot van dit werk opgenomen transponeringstabel blijkt onder meer welke nieuwe nummers zijn toegevoegd.

Ik heb ook inspiratie kunnen opdoen in mijn praktijk als advocaat, ook in litigieuze erfrechtelijke zaken.

Ook de vele lagere rechtspraak geeft een beeld van welke kwesties in de praktijk spelen.

Bloemendaal, augustus 2013

S. Perrick

VOORWOORD BIJ DE ZESTIENDE DRUK

Ter gelegenheid van deze bewerking is zoals gebruikelijk de literatuur, waaronder een aantal dissertaties, en de rechtspraak die sinds de vorige druk verschenen zijn, verwerkt.

Het valt op dat er veel, vooral lagere, rechtspraak is gepubliceerd.

De omvang van de rechtspraak wordt onder meer duidelijk uit het nuttige Jurisprudentieoverzicht dat in iedere afwerking van Tijdschrift Erfrecht verschijnt. Zoals bij een verhandeling in de Asser-serie past, is bij de vermelding van de lagere rechtspraak terughoudendheid betracht.

In de zestiende druk is ook nieuwe wetgeving verwerkt. Bij het schrijven ben ik ervan uitgegaan dat de Wet tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet ten einde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken (Wetsvoorstel 33987) in werking is getreden. De lezer die dit werk voorafgaande aan de inwerkingtreding van deze wet op 1 januari 2018 raadpleegt, dient daarop bedacht te zijn.

De wijzigingen in Boek 4 BW die ik behandel, zijn:

- het gewijzigde art. 4:192 lid 1 BW dat een aanvulling geeft ten aanzien van de stilzwijgende aanvaarding door een erfgenaam.
In nr. 521 kom ik tot de conclusie dat de wijziging slechte wetgeving tot gevolg heeft;
- het nieuwe art. 4:194a lid 1 BW op grond waarvan de kantonrechter de erfgenaam alsnog kan machtigen beneficiair te aanvaarden bij de ontdekking van een schuld van de nalatenschap.
In nr. 524 behandel ik deze nieuwe wettelijke regeling en stel ik een aantal vragen aan de orde waartoe zij aanleiding geeft;
- art. 4:194a lid 2 BW op grond waarvan de kantonrechter een erfgenaam kan ontheffen van zijn verplichting om een onbekende schuld ten laste van zijn overig vermogen te voldoen.
Zie daarover nr. 525 waar duidelijk wordt dat deze nieuwe wetgeving onvolledig is; en
- art. 4:188a BW over de Europese erfrechtverklaring en in verband daarmee de wijziging die de wetgever heeft gemeend te moeten aanbrengen in art. 4:187 lid 3 BW.
Zie daarover nr. 550a-550c en nr. 549-550.

Ook overigens zijn aan deze nieuwe druk vele nieuwe passages toegevoegd. Op een aantal plaatsen heb ik de stof die in de vorige druk in één nummer werd behandeld, over meerdere nummers verspreid en heb ik nieuwe nummers toegevoegd.

De praktijk blijft een onuitputtelijke bron van inspiratie.

Graag dank ik mr. J. Bossers-Crossen, docent/onderzoeker aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, voor haar waardevolle opmerkingen over het manuscript van deze zestiende druk.

Ten slotte dank ik Lydia de Kok van Spinath & Wakkie B.V. ook op deze plaats voor de grote en efficiënte bijdrage aan het ‘persklaar’ maken van het ‘manuscript’.

Het werk is afgerond eind augustus 2017.

Op perrick@xs4all.nl houd ik mij aanbevolen voor op- en aanmerkingen.

Bloemendaal, september 2017

S. Perrick

INHOUDSOPGAVE

<i>Voorwoord</i>	IX
<i>Uitgebreide inhoudsopgave</i>	XXIII
<i>Enige afkortingen</i>	XLIX
<i>Lijst van verkort aangehaalde werken</i>	LIII
Hoofdstuk 1 - Inleiding	1
1.1 Begripsbepalingen	1
1.2 De plaats van het erfrecht in een burgerlijk wetboek	2
1.3 Grondslagen van het erfrecht	3
1.3.I De historische vorming van het erfrecht bij versterf	3
1.3.II Het individuele en het sociale element in het erfrecht	7
Hoofdstuk 2 - Van opvolging na overlijden in het algemeen	11
2.1 Vereiste voor de erfopvolging aan de zijde van de erflater	11
2.2 Vereisten voor de erfopvolging aan de zijde van degene, die opvolgt	12
2.3 Commoriënten	25
2.4 De stichting als erfgenaam of legataris	29
Hoofdstuk 3 - De erfopvolging bij versterf	35
3.1 Erfopvolging uit eigen hoofde of bij plaatsvervulling	35
3.1.I Algemeen	35
3.1.II Geschiedenis van de plaatsvervulling	39
3.1.III Degenen die bij plaatsvervulling worden geroepen	41
3.1.IV De gevolgen van de plaatsvervulling	42
3.2 De orde der erfopvolging	43
3.2.I Geschiedenis	43
3.2.II De hoofdlijnen der orde van erfopvolging	47
3.2.III De orde van erfopvolging bij versterf in grote lijnen	53
3.2.IV De orde van erfopvolging bij versterf in bijzonderheden	54
3.2.IV.A Eerste groep van erfgenamen: de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de erflater tezamen met diens kinderen en de afstammelingen van kinderen	54
3.2.IV.B Tweede groep van erfgenamen: ouders, broers, zusters en afstammelingen van broers en zusters	56
3.2.IV.C Derde groep van erfgenamen: de grootouders van de erflater en de afstammelingen van dezen	59

3.2.IV.D	Vierde groep van erfgenamen: de overgrootouders en de afstammelingen van dezen	59
3.2.V	Het erfrecht van kinderen die niet in familierechtelijke betrekking tot de erflater stonden en het EVRM	60
3.2.VI	De vererving in de nalatenschap van een kind dat niet in familierechtelijke betrekking tot zijn vader stond	63
	Hoofdstuk 4 - Het erfrecht bij versterf van de langstlevende echtgenoot en de kinderen	65
4.1	Inleiding	65
4.2	De wettelijke verdeling ten aanzien van de goederen van de nalatenschap. Opeisbaarheid en verjaring van de vorderingen van de kinderen	73
4.3	De wettelijke verdeling en de schulden van de nalatenschap	80
4.4	Analogische toepassing van bepalingen betreffende de gemeenschap	91
4.5	Vaststelling van de omvang van de geldvorderingen op de echtgenoot. Boedelbeschrijving	91
4.6	De verhoging van de geldvorderingen op de echtgenoot. Voldoening van geldvorderingen op de echtgenoot. Paulianeus handelen van de langstlevende	114
4.7	Ongedaanmaking van de wettelijke verdeling	118
4.8	Wilsrechten	124
4.9	De goederen ten aanzien waarvan de wilsrechten kunnen worden uitgeoefend	134
4.10	Gevolgen van de uitoefening van een wilsrecht voor de omvang van de geldvordering op de echtgenoot. Wijze van uitoefening van een wilsrecht. Overgang, overdracht en tenietgaan van een wilsrecht	138
4.11	Het vruchtgebruik dat de echtgenoot zich kan voorbehouden	145
4.12	Een stiefkind kan in de wettelijke verdeling worden betrokken. De wilsrechten die aan een stiefkind toekomen	160
	Hoofdstuk 5 - De uiterste wilsbeschikking	165
5.1	Geschiedenis van de uiterste wilsbeschikking	165
5.2	Rechtskarakter van de uiterste wilsbeschikking	167
5.3	Onderscheidene soorten van uiterste wilsbeschikkingen	186
5.4	De bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken	194
5.5	De invloed van dwang, bedrog en dwaling op de geldigheid van uiterste wilsbeschikkingen	201
5.6	Uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen	206
5.7	Aanvulling van de uiterste wilsbeschikking	218
5.7.I	Algemeen	218
5.7.II	Het geheel of gedeeltelijk ontbreken van het vermaakte op het ogenblik van overlijden	220
5.7.III	Het ontbreken van één of meer bevoordeelden	227

5.8	Uiterste wilsbeschikkingen onder een voorwaarde, een tijdsbepaling of een last	234
5.8.I	Algemeen	234
5.8.II	De voorwaarde	235
5.8.III	De tijdsbepaling	251
5.8.IV	De last	253
5.9	De making over de hand oftewel het fideïcommiss	262
5.10	Vernietiging van een uiterste wilsbeschikking	269
	Hoofdstuk 6 - Beperkingen van de testeervrijheid. Algemeen	273
6.1	Beperkingen ten aanzien van de aard der beschikkingen	273
6.2	Beperkingen ten aanzien der personen, te wier voordeel beschikt kan worden	276
6.3	Beperkingen ten aanzien van goederen, waarover beschikt kan worden	285
	Hoofdstuk 7 - Schenking	297
7.1	Inleiding	297
7.2	Gift in het algemeen	299
7.3	De schenking	307
7.4	De gift	311
7.5	De totstandkoming en herroeping van de gift en schenking	320
7.6	Rechten en verplichtingen van de schenker en de begiftigde	333
7.7	Vernietigbaarheid schenking	334
7.8	Bewind	339
	Hoofdstuk 8 - Beperkingen van de testeervrijheid.	
	De legitieme portie	341
8.1	Geschiedenis	341
8.2	Het rechtskarakter van de legitieme portie	344
8.3	De vraag naar de wenselijkheid van de legitieme	345
8.4	Legitieme versus verzorgingsrecht voor de langstlevende. Voldoening aan verzorgingsbehoefte bij uiterste wil. Legitimaire aanspraken	347
8.5	Personen gerechtigd tot een legitieme. Omvang van de legitieme	350
8.6	Berekening van de legitieme portie	353
8.7	Toerekening van giften en van hetgeen een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt en kan verkrijgen	377
8.7.I	Toerekening van giften	377
8.7.II	Toerekening van hetgeen een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt en kan verkrijgen	378
8.8	Het geldend maken van de legitieme	394
8.8.I	Legitimaris kan een vorderingsrecht verkrijgen	394
8.8.II	Opeisbaarheid van de vordering van de legitimaris en de verhoging	399
8.8.III	Inkorting op makingen	411
8.8.IV	Inkorting op giften	419
8.8.V	Inkorting op makingen en giften aan stiefkinderen	422

8.9	Overgang, overdracht en uitoefening van bevoegdheden namens een legitimaris	424
	Hoofdstuk 9 - Beperkingen van de testeervrijheid. Andere wettelijke rechten	433
9.1	Inleiding	433
9.2	Het recht van de langstlevende op voortgezet gebruik van woning en inboedel	434
9.3	Het recht van de langstlevende op vestiging van vruchtgebruik	436
9.4	Het recht op een som ineens ter zake van verzorging en opvoeding en levensonderhoud en studie	467
9.5	Het recht op een som ineens als billijke vergoeding voor verrichte arbeid	469
9.6	Het recht op overdracht van aan beroep of bedrijf dienstbare goederen	474
9.7	Algemene bepalingen betreffende andere wettelijke rechten	479
	Hoofdstuk 10 - De vormen van de uiterste wil. Het centraal testamentenregister	481
10.1	Geschiedkundig overzicht	481
10.2	Gewone vormen van uiterste willen	485
	10.2.I Inleiding	485
	10.2.II De openbare uiterste wil	486
	10.2.III De gedeponeerde onderhandse uiterste wil	488
	10.2.IV Beschikkingen bij een codicil	490
10.3	Buitengewone testamentvormen	493
10.4	Gemeenschappelijke voorschriften voor alle vormen van uiterste willen	494
	10.4.I Verbod van gemeenschappelijke en van wederkerige uiterste willen	494
	10.4.II Gevolgen van niet-inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten	495
10.5	Tenietgaan van de uiterste wil	498
10.6	Verdrag inzake de wetsconflicten betreffende de vorm van testamentaire beschikkingen (Trb. 1980, 54) (Haags verdrag testamentsvormen 1961)	498
10.7	De internationale uiterste wil	501
10.8	De plicht tot geheimhouding van de notaris en de kenbaarheid van de erfopvolging	501
10.9	Het Centraal Testamentenregister	504
	Hoofdstuk 11 - Herroeping van uiterste wilsbeschikkingen	507
11.1	Soorten herroepingen	507
	11.1.I Algemeen	507
	11.1.II Uitdrukkelijke herroeping	507
	11.1.III Stilzwijgende herroeping	508
	11.1.III.A Herroeping van een uiterste wilsbeschikking door het maken van een latere uiterste wilsbeschikking, die met de vroegere strijdig is	508

11.1.IV	Herroeping van een gedeponeerde onderhandse uiterste wil door teruggave aan de erflater op diens vordering	509
	Hoofdstuk 12 - De gevolgen van de erfopvolging	511
12.1	Samenvatting rechtspositie erfgenaam	511
12.2	Overgang van alle rechtsbetrekkingen van vermogensrechtelijke aard	512
12.3	De bijzondere rechtsvordering van de erfgenaam	521
12.4	Overgang der rechten en schulden door het overlijden van de erflater	526
12.5	De goederen van de nalatenschap	537
12.6	De schulden van de nalatenschap	541
12.7	Verhaal door schuldeisers van de nalatenschap van hun vorderingen op de goederen van de nalatenschap	546
12.8	Onderlinge rangorde van de schulden der nalatenschap	548
12.9	Verplichting van een erfgenaam een schuld der nalatenschap ten laste van zijn overig vermogen te voldoen	555
12.10	Opschorting van recht van verhaal op goederen der nalatenschap	567
12.11	De schulden van de door het overlijden van de erflater ontbonden huwelijksgemeenschap, waarvan de nalatenschap deel uitmaakt	569
12.12	De nalatenschap is insolvent	574
12.13	De enige erfgenaam is insolvent	576
12.14	Schuldeisers van de nalatenschap in geval van een vruchtgebruik van de nalatenschap	577
12.15	De bevoegdheid van een erfgenaam om of zuiver te aanvaarden of te aanvaarden onder het voorrecht van boedelbeschrijving of te verwerpen	579
	12.15.I Algemeen	579
	12.15.II Regels die aan de drie keuzen gemeen zijn	582
	12.15.III De zuivere aanvaarding	589
	12.15.IV Aanvaarding onder het voorrecht van boedelbeschrijving	606
	12.15.IV.A Geschiedenis	606
	12.15.IV.B Gevolgen van het voorrecht van boedelbeschrijving	607
	12.15.V Verwerping	615
12.16	Het boedelregister en de boedelnotaris	615
12.17	De verklaring van erfrecht en Europese erfrechtverklaring	620
12.18	Verkrijging van goederen door de Staat indien en voor zover een erflater geen erfgenaam heeft	635
	Hoofdstuk 13 - De rechtspositie van de (fictieve) legataris	637
13.1	Inleiding	637
13.2	De bestaanseis	638
13.3	Verplichting tot kennisgeving aan legataris	638
13.4	Verkrijging en verwerping legaat	638
13.5	De vorderingen die de legataris ten dienste staan	640
	13.5.I Algemeen	640
	13.5.II Geschiedenis	641
	13.5.III Legaat als schuld van de nalatenschap	643

13.6	De levering van het legaat	644
13.6.I	Wie verplicht zijn het legaat af te geven	644
13.6.II	De wijze van levering	644
13.6.III	Wat uitgekeerd moet worden	652
13.6.IV	Vruchten en opeisbaarheid	655
13.7	Verplichtingen van de legataris (tegen inbreng)	658
13.8	Vermindering van (sub)legaten	660
13.9	Fictieve legaten	666
	Hoofdstuk 14 - Vereffening	681
14.1	Inleiding	681
14.2	Bepalingen van de Faillissementswet die (niet) van overeenkomstige toepassing zijn verklaard	683
14.3	Gevallen van vereffening volgens de wet	689
14.3.I	Vereffening in het geval de nalatenschap door één of meer der erfgenamen onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard	689
14.3.II	Vereffening in gevallen dat de nalatenschap niet onder het voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard	693
14.4	Benoeming en beloning van vereffenaar. Rechter-commissaris	702
14.5	Opheffing van de vereffening of kosteloze vereffening wegens de geringe waarde der baten	706
14.6	Taken, bevoegdheden, verplichtingen en aansprakelijkheid van vereffenaar	707
14.6.I	Algemeen	707
14.6.II	Beheer en vereffening	708
14.6.III	Boedelbeschrijving en boedelnotaris	714
14.6.IV	Aansprakelijkheid vereffenaar	716
14.6.V	Indiening van vorderingen door schuldeisers	718
14.6.VI	Tegeldemaking van goederen. Recht om terug te vorderen van legataris	720
14.6.VII	Rekening en verantwoording en uitdelingslijst	731
14.6.VIII	Uitkering	742
14.7	Erfflater was gehuwd in gemeenschap van goederen	745
14.8	Titel 3.7 BW is gedurende de vereffening slechts gedeeltelijk van toepassing	747
14.9	Recht van verhaal van schuldeisers op goederen der nalatenschap	748
14.10	De vereffening eindigt met een overschot	753
14.11	Ontslag en einde taak van vereffenaar. Einde van vereffening	754
14.11.I	Ontslag en einde taak van vereffenaar	754
14.11.II	Einde van vereffening	755
	Hoofdstuk 15 - Verdeling van de nalatenschap	757
15.1	Inleiding	757
15.2	Toerekening van schulden	759
15.3	De positie van de erfgenaam-schuldeiser, onderscheidenlijk die van erfgenaam-legataris	766
15.4	Inbreng	769
15.4.I	Algemeen	769

	15.4.II	Geschiedenis	770
	15.4.III	Personen die verplicht zijn in te brengen	772
	15.4.IV	Limiet van de inbreng	773
	15.4.V	Te wier behoefte inbreng geschiedt	774
	15.4.VI	Wat ingebracht moet worden	775
	15.4.VII	Wijze waarop de inbreng geschiedt	777
	15.4.VIII	Berekening van de waarde van de in te brengen giften	779
		Hoofdstuk 16 - Executeurs	781
16.1		Geschiedenis	781
16.2		Inleiding	785
16.3		Benoeming en aanvaarding	789
	16.3.I	Vorm der benoeming	789
	16.3.II	Aanvaarding	790
	16.3.III	Wie benoemd kunnen worden	791
	16.3.IV	Aanwijzing van executeurs in geval van ontstentenis van de in de eerste plaats benoemde executeur en ter toevoeging aan een benoemde executeur	793
	16.3.V	Gevallen waarin een executeur kan worden benoemd	795
	16.3.VI	Benoeming van verscheidene executeurs	795
16.4		Bevoegdheden en verplichtingen van de executeur	797
	16.4.I	Inleiding	797
	16.4.II	Beheer van de goederen en voldoening der schulden van de nalatenschap	799
	16.4.III	Aanwijzing van boedelnotaris	811
	16.4.IV	Boedelbeschrijving en oproeping bekende schuldeisers	812
	16.4.V	Verkoop der goederen der nalatenschap	814
	16.4.VI	Verschaffen inlichtingen aan erfgenamen	817
	16.4.VII	Loon en vergoeding der onkosten van executeurs	818
	16.4.VIII	Bijzondere executeurs	820
16.5		Het einde van het optreden van de executeur	820
	16.5.I	Algemeen	820
	16.5.II	Einde van het beheer	825
	16.5.III	Rekening en verantwoording	827
		Hoofdstuk 17 - Testamentair bewind	831
17.1		Geschiedenis	831
17.2		Inleiding	834
17.3		Algemeen	837
	17.3.I	Bewind kan verschillende strekkingen hebben	837
	17.3.II	Waarover kan de erflater bewind instellen?	838
	17.3.III	Instelling van het bewind en benoeming van een bewindvoerder	840
17.4		Benoeming van de bewindvoerder	842
17.5		Bevoegdheden en verplichtingen van de bewindvoerder	844
	17.5.I	Algemeen	844
	17.5.II	Er zijn twee of meer bewindvoerders	844
	17.5.III	Loon	845
	17.5.IV	Boedelbeschrijving	846

17.5.V	Zekerheidstelling	847
17.5.VI	Inschrijving bewind in registers	847
17.5.VII	Rekening en verantwoording	848
17.5.VIII	Uitkeringen aan rechthebbende	852
17.5.IX	Aansprakelijkheid bewindvoerder	855
17.5.X	Eindigen hoedanigheid bewindvoerder	856
17.6	Gevolgen van het bewind voor de rechthebbende	859
17.7	Einde van het bewind	888
<i>Zakenregister</i>		895
<i>Wetsartikelenregister</i>		933
<i>Jurisprudentieregister</i>		959

UITGEBREIDE INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	1
1.1	Begripsbepalingen	1
	1 Begripsbepalingen	
1.2	De plaats van het erfrecht in een burgerlijk wetboek	2
	2 Erfopvolging is niet slechts eigendomsverkrijging	
	3 Erfopvolging is bijzondere wijze van vermogensrechtelijke overgang	
	4 Erfrecht is (algemeen) vermogensrecht en Boek 4 BW bevat (algemeen) vermogensrecht	
1.3	Grondslagen van het erfrecht	3
1.3.I	De historische vorming van het erfrecht bij versterf	3
	5 Stam- of familie-eigendom belangrijk bij de vorming van het erfrecht	
	6 Erkenning betekenis familieband gehandhaafd in CC en (oude) BW	
1.3.II	Het individuele en het sociale element in het erfrecht	7
	7 Verband tussen vrije beschikkingsbevoegdheid over goederen en bevoegdheid daarover bij uiterste wilsbeschikking te beschikken	
	8 Discussie over staatserfrecht niet actueel	
	9 De bevoorrechtiging van sommige erfgenamen was in het verleden een uiting van het sociale element in het erfrecht	
	10 Door middel van een uiterste wilsbeschikking kan worden bereikt dat een erfgenaam bepaalde goederen erft	
2	Van opvolging na overlijden in het algemeen	11
2.1	Vereiste voor de erfopvolging aan de zijde van de erflater	11
	11 Geen erfopvolging zonder dood erflater	
	12 Bijzondere regels indien overlijden is bewezen door een akte van overlijden	
	13 Geen beperkingen aan erfopvolging in geval van akte van overlijden van persoon wiens overlijden als zeker kan worden beschouwd	
	14 Onzekerheid omtrent tijdstip overlijden erflater	
	15 Tegen een akte van overlijden kan steeds tegenbewijs worden geleverd	
2.2	Vereisten voor de erfopvolging aan de zijde van degene, die opvolgt	12
	16 Erfgenaam moet door wet of uiterste wil zijn geroepen	
	17 Erfgenaam moet bestaan op tijdstip overlijden erflater	
	18 Makingen ten gunste van rechtspersoon die voor openvallen nalatenschap ten gevolge van fusie of splitsing is opgehouden te bestaan	
	19 Uitzondering op bestaanseis	
	20 Onzekerheid bestaan erfgenaam of legataris	
	21 Iemand die daartoe onbekwaam of onbevoegd is, kan geen voordeel uit een nalatenschap genieten	
	22 De wet verklaart geen natuurlijke persoon onbekwaam	
	23 Ook een rechtspersoon is in beginsel bekwaam	
	24 Onwaardigheid is grond van onbevoegdheid	
	25 Eerste geval van onwaardigheid	
	26 Tweede geval van onwaardigheid	

27	Derde geval van onwaardigheid	
28	Vierde geval van onwaardigheid	
29	Vijfde geval van onwaardigheid	
30	Onwaardigheid werkt van rechtswege	
31	Eerbiediging van rechten door derden verkregen	
32	Vervallen onwaardigheid door vergiffenis door erfflater	
33	Gevolgen onwaardigheid voor erfdeel van onwaardige	
34	Onwaardige erfgenaam is onrechtmatige bezitter	
35	Derogerende werking van redelijkheid en billijkheid	
2.3	Commoriënten	25
36	De volgorde waarin personen zijn overleden kan niet worden bepaald	
37	Indien een erfgenaam geacht wordt gelijktijdig met erfflater te zijn overleden, kan plaatsvervulling plaatsvinden	
38	Toepassing commoriëntenregel al naar gelang lijk van erfflater is gevonden	
39	Rechter kan onder meer bewind instellen voor de duur van onzekerheid over vererving	
40	De commoriëntenregel is niet van toepassing in geval van overlijden van twee personen kort na elkaar ten gevolge van dezelfde gebeurtenis	
2.4	De stichting als erfgenaam of legataris	29
41	Oprichting stichting bij notariële akte houdende uiterste wilsbeschikking	
42	Conversie in last tot oprichting van stichting	
43	Last om het aan stichting toegedachte aan deze te doen toekomen	
3	De erfopvolging bij versterf	35
3.1	Erfopvolging uit eigen hoofde of bij plaatsvervulling	35
3.1.I	Algemeen	35
44	Wie de erfgenamen bij versterf zijn	
45	Inleiding erfopvolging bij plaatsvervulling	
46	Degenen die de erfflater verder dan de zesde graad bestaan, erven niet bij versterf	
3.1.II	Geschiedenis van de plaatsvervulling	39
47	Geschiedenis van de plaatsvervulling	
3.1.III	Degenen die bij plaatsvervulling worden geroepen	41
48	Degenen die bij plaatsvervulling worden geroepen	
3.1.IV	De gevolgen van de plaatsvervulling	42
49	Plaatsvervullers worden staaksgewijze geroepen	
50	Verplichting tot inbreng van plaatsvervullers	
51	In bepaalde gevallen kunnen plaatsvervullers aanspraak maken op legitieme portie van vertegenwoordigde	
3.2	De orde der erfopvolging	43
3.2.I	Geschiedenis	43
52	Geschiedenis van de orde der erfopvolging	
53	Geschiedenis van de onderlinge rangorde van de in aanmerking komende erfgenamen	
3.2.II	De hoofdlijnen der orde van erfopvolging	47
54	De erfopvolging in de oude Code Civil	
55	De erfopvolging in ons oude BW	
56	Geschiedenis van de erfopvolging van het natuurlijke kind	
3.2.III	De orde van erfopvolging bij versterf in grote lijnen	53
57	De orde van erfopvolging bij versterf in grote lijnen in ons huidige BW	
3.2.IV	De orde van erfopvolging bij versterf in bijzonderheden	54
3.2.IV.A	Eerste groep van erfgenamen: de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de erfflater tezamen met diens kinderen en de afstammelingen van kinderen	54

	58	Erfgenamen van de eerste groep	
	59	In het oude BW werd echtgenoot aanvankelijk na bloedverwant in twaalfde graad geroepen	
	60	De positie van echtgenoot is in het nieuwe wetboek aanzienlijk versterkt	
3.2.IV.B		Tweede groep van erfgenamen: ouders, broers, zusters en afstammelingen van broers en zusters	56
	61	Erfgenamen van de tweede groep	
	62	Art. 4:11 lid 2 BW kan in strijd met EVRM zijn	
3.2.IV.C		Derde groep van erfgenamen: de grootouders van de erflater en de afstammelingen van dezen	59
	63	Erfgenamen van de derde groep	
3.2.IV.D		Vierde groep van erfgenamen: de overgrootouders en de afstammelingen van dezen	59
	64	Erfgenamen van de vierde groep	
3.2.V		Het erfrecht van kinderen die niet in familierechtelijke betrekking tot de erflater stonden en het EVRM	60
	65	Wie tot erflater in familierechtelijke betrekking staan	
	66	Het erfrecht van kinderen die niet in familierechtelijke betrekking tot erflater stonden	
	67	Wet van 1982 tot wegneming van het onderscheid tussen wettige en natuurlijke afstamming in het erfrecht	
3.2.VI		De vererving in de nalatenschap van een kind dat niet in familierechtelijke betrekking tot zijn vader stond	63
	68	Vererving van nalatenschap van natuurlijk kind van vader	
4		Het erfrecht bij versterf van de langstlevende echtgenoot en de kinderen	65
4.1		Inleiding	65
	69	Verzorging echtgenoot staat voorop; de wet houdt ook rekening met gerechtvaardigde belangen van de kinderen	
	70	Gevalen waarin de wet de verdeling van de nalatenschap tot stand brengt	
	70a	Wettelijke verdeling in geval langstlevende of kind erfgenaam onder ontbindende voorwaarde is	
	71	Registreerde partner wordt met echtgenoot gelijkgesteld	
	72	De erflater is niet bevoegd bij uiterste wilsbeschikking tussen zijn erfgenamen een verdeling van de nalatenschap te maken	
4.2		De wettelijke verdeling ten aanzien van de goederen van de nalatenschap. Opeisbaarheid en verjaring van de vorderingen van de kinderen	73
	73	Echtgenoot verkrijgt van rechtswege goederen van de nalatenschap. Ieder van de kinderen verkrijgt van rechtswege geldvordering op echtgenoot	
	74	Opeisbaarheid van de geldvordering	
	75	Uitkeringen uit hoofde van sommenverzekering zijn meestal niet in wettelijke verdeling betrokken	
	76	Rechter is niet bevoegd te bepalen dat geldvordering opeisbaar is	
	76a	Kind is bevoegd voor niet-opeisbare vordering conservatoir beslag te leggen	
4.3		De wettelijke verdeling en de schulden van de nalatenschap	80
	77	Echtgenoot is verplicht schulden van de nalatenschap te voldoen	
	78	Rangorde bij verhaal door schuldeiser nalatenschap	
	79	Uitwinning goederen kind	
	80	Nalatenschap maakt deel uit van ontbonden huwelijksgemeenschap	
	81	Voldoening geldvordering door echtgenoot	
	82	Relevantie van art. 4:5 BW voor geldvordering	
4.4		Analogische toepassing van bepalingen betreffende de gemeenschap	91
	83	De bepalingen betreffende de gemeenschap zijn in beginsel niet van toepassing	
4.5		Vaststelling van de omvang van de geldvorderingen op de echtgenoot. Boedelbeschrijving	91
	84	Erfgenamen of kantonrechter stellen omvang geldvordering vast	
	85	Rol onzijdige persoon bij vaststelling geldvorderingen	

	86	Toepasselijkheid en toepassing van art. 3:194 lid 2 BW op de wettelijke verdeling	
	87	Wijze en vorm vaststelling geldvorderingen	
	88	In bepaalde gevallen dient echtgenoot zekerheid te stellen	
	89	Wijziging van de vaststelling van de geldvordering in bepaalde gevallen door de kantonrechter	
	90	Art. 3:195 BW is niet van overeenkomstige toepassing verklaard op de vaststelling van de geldvorderingen	
	91	Bij de vaststelling van de geldvordering is de regeling omtrent de inbreng van giften van overeenkomstige toepassing	
	92	De regeling in titel 3.7 BW ten aanzien van papieren en bewijzen alsmede vrijwaring is van overeenkomstige toepassing op vaststelling van geldvordering	
	93	Boedelbeschrijving	
	94	Art. 672-676 Rv zijn van toepassing op de boedelbeschrijving en waardering	
	95	Recht op inzage in en afschrift van alle bescheiden	
4.6		De verhoging van de geldvorderingen op de echtgenoot. Voldoening van geldvorderingen op de echtgenoot. Paulianeus handelen van de langstlevende	114
	96	Verhoging geldvordering	
	97	Gevolgen opeisbaarheid in geval van toepassing schuldsaneringsregeling	
	98	Verjaring van geldvordering	
	99	Aan schuldeiser van geldvordering staat Pauliana ter beschikking	
4.7		Ongedaanmaking van de wettelijke verdeling	118
	100	Ongedaanmaking wettelijke verdeling	
	100a	Vernietiging ongedaanmaking wettelijke verdeling	
	100b	Ongedaanmaking wettelijke verdeling en aansprakelijkheid voor schulden	
	101	Verklaring van ongedaanmaking werkt terug. Eerbiediging van door derden verkregen rechten	
	102	Ook namens echtgenoot kan de wettelijke verdeling ongedaan worden gemaakt	
	103	Vervaltermijn begint in sommige gevallen later te lopen	
4.8		Wilsrechten	124
	104	Inleiding wilsrechten kinderen ten aanzien van goederen van nalatenschap	
	105	Langstlevende ondanks wilsrecht beschikkingsbevoegd	
	106	Maximale omvang verplichting tot overdracht goederen van nalatenschap	
	107	Erfflater kan verplichtingen uit hoofde van de wilsrechten uitbreiden, beperken of opheffen	
	108	Wilsrecht betreffende goederen nalatenschap in geval van voorgenomen huwelijk langstlevende	
	109	Wilsrecht jegens stiefouder na overlijden langstlevende	
	110	Wilsrecht jegens stiefouder	
	111	Wilsrecht jegens erfgenamen van stiefouder na diens overlijden	
4.9		De goederen ten aanzien waarvan de wilsrechten kunnen worden uitgeoefend	134
	112	Goederen ten aanzien waarvan wilsrechten kunnen worden uitgeoefend	
	113	Zaaksvervanging	
	114	Wilsrecht 'volgt' goederen niet	
4.10		Gevolgen van de uitoefening van een wilsrecht voor de omvang van de geldvordering op de echtgenoot. Wijze van uitoefening van een wilsrecht. Overgang, overdracht en tenietgaan van een wilsrecht	138
	115	Vermindering geldvordering kind ten gevolge van overdracht	
	116	Inlichten andere kinderen van voornemen tot uitoefening van wilsrecht	
	116a	Aan kind kan redelijke termijn worden gesteld	
	117	Kantonrechter beslist bij gebreke van overeenstemming	
	118	Wilsrecht volgt vordering niet na overdracht	

	119 Wettelijke vertegenwoordiger van minderjarige dient kantonrechter te betrekken bij uitoefening van wilsrecht	
	119a De kantonrechter dient ook in andere gevallen bij uitoefening van wilsrecht te worden betrokken	
	120 Kantonrechter keurt uitoefening wilsrecht niet goed	
4.11	Het vruchtgebruik dat de echtgenoot zich kan voorbehouden	145
	121 Bepalingen die van toepassing zijn op het door langstlevende voorbehouden vruchtgebruik	
	122 Duur van het vruchtgebruik	
	123 Belang van bewijs van afwezigheid vertering en door toeval tenietgaan van aan vruchtgebruik onderworpen goederen	
	124 Uitoefening van stemrecht verbonden aan met vruchtgebruik belaste goederen	
	124a Aandelen ten aanzien waarvan wilsrecht wordt uitgeoefend, zijn geblokkeerd	
	125 Voorbehoud van vruchtgebruik geldt als vestiging van vruchtgebruik	
	125a Voorbehoud van vruchtgebruik op aandelen op naam	
	126 Hoofdgerechtigde verkrijgt vordering op echtgenoot in geval van vervreemding van aan vruchtgebruik onderworpen goed	
	127 Echtgenoot is niet bevoegd vruchtgebruik over te dragen of te bezwaren	
	127a Vruchtgebruik en huwelijksgemeenschap	
	128 Vruchtgebruik kan niet worden ingeroepen tegen schuldeisers	
4.12	Een stiefkind kan in de wettelijke verdeling worden betrokken. De wilsrechten die aan een stiefkind toekomen	160
	129 Een stiefkind kan in de wettelijke verdeling worden betrokken	
	130 Stiefkind kan ook wilsrechten uitoefenen	
5	De uiterste wilsbeschikking	165
5.1	Geschiedenis van de uiterste wilsbeschikking	165
	131 Geschiedenis van de uiterste wilsbeschikking	
	132 Verschillen Nederlandse uiterste wilsbeschikking en Romeinse testament	
5.2	Rechtskarakter van de uiterste wilsbeschikking	167
	133 Uiterste wilsbeschikking is rechtshandeling waarop titel 3.2 BW van toepassing is	
	133a Uiterste wilsbeschikking is een eenzijdige ongerichte rechtshandeling. Enkele gevolgen van eenzijdig karakter	
	134 Uiterste wilsbeschikkingen in Boek 4 BW erkend of in de wet als zodanig aangemerkt	
	135 Eenzijdige beschikkingen na dode die niet in de wet als zodanig worden aangemerkt	
	136 Andere eenzijdige rechtshandelingen die eerst werken na overlijden erfflater	
	137 Gevolg van feit dat deze andere eenzijdige rechtshandelingen niet onder definitie uiterste wilsbeschikking vallen	
	138 Conversie van eventueel nietige uiterste wilsbeschikking	
	139 Onderscheid nakoming en omzetting van natuurlijke verbintenissen	
	140 Schuld kan niet bij uiterste wilsbeschikking worden kwijtgescholden	
	141 Erkenning kind is geen uiterste wilsbeschikking	
	142 Volmacht post mortem	
	143 Overeenkomst na dode is geen uiterste wilsbeschikking	
	144 Rechtshandeling die uitoefening erfrechtelijke bevoegdheden belemmert, is nietig	
	145 Overeenkomsten over nog niet opengevallen nalatenschappen zijn nietig	
	146 Art. 4:4 BW geeft twee van elkaar onafhankelijke regels	
	147 Bepalingen van Boek 3 betreffende rechtshandelingen in beginsel rechtstreeks van toepassing	
	148 Uiterste wilsbeschikking is hoogstpersoonlijke rechtshandeling	

	149 De uiterste wilsbeschikking is aan vorm onderworpen	
	150 Betekenis term uiterste wil	
5.3	Onderscheidene soorten van uiterste wilsbeschikkingen	186
	151 De uiterste wilsbeschikkingen die de wet onderscheidt	
	152 Karakter erfstelling	
	153 Testamentaire erfgenamen hebben gelijke rechten en verplichtingen als erfgenamen bij versterf	
	154 Karakter legaat	
	155 Ten laste van wie het legaat komt	
	156 Een erfgenaam bij versterf die niet voor geheel of voor evenredig deel in rechtspositie erflater treedt, is geen legataris	
	157 Wet op de lijkbezorging, Wet op de orgaandonatie en Embryowet	
5.4	De bekwaamheid om bij uiterste wil te beschikken	194
	158 Bekwaamheid om te beschikken	
	159 Testateur wiens geestvermogens zijn gestoord, dient in staat te zijn tot redelijke waardering van bij de uiterste wilsbeschikking betrokken belangen	
	160 Curandus kan met toestemming kantonrechter uiterste wilsbeschikkingen maken	
	161 Bekwaamheid beoordelen naar tijdstip maken beschikking	
	162 Uiterste wilsbeschikking en Wet Bopz	
	163 Door onbekwame gemaakte uiterste wilsbeschikking is nietig	
5.5	De invloed van dwang, bedrog en dwaling op de geldigheid van uiterste wilsbeschikkingen	201
	164 Uiterste wilsbeschikking niet vernietigbaar wegens misbruik van omstandigheden	
	165 Uiterste wilsbeschikking gemaakt onder invloed van onjuiste beweegreden	
	166 Uiterste wilsbeschikking ook vernietigbaar wegens bedreiging of bedrog	
	167 Bevestiging	
5.6	Uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen	206
	168 Uitlegging van uiterste wilsbeschikkingen. Inleiding	
	169 Uiterste wil die volgens haar bewoordingen duidelijk is, kan onduidelijk zijn	
	170 Uitlegging onderscheiden van aanvulling	
	171 Vergissing in de tekst onderscheiden van vergissing in inhoud van verklaring	
	172 Wat bij de uitleg in aanmerking mag worden genomen	
	173 Wettelijke uitleg regels ook toepassen bij uiterste wilsbeschikking die op het eerste gezicht duidelijk is	
	174 Het gaat om omstandigheden ten tijde van het maken van de uiterste wil	
	174a Het gaat over wil van erflater	
	175 Wanneer is uiterste wilsbeschikking duidelijk?	
	176 Erflater heeft zich vergist in aanduiding van persoon of goed	
	177 Legaat vruchtgebruik gehele nalatenschap ten behoeve van echtgenoot zonder dat deze is overfd	
	178 Beschikking gemaakt onder het oude recht is onduidelijk	
	179 Andere voorschriften betreffende uitlegging	
	180 Uiterste wilsbeschikking ten voordele van de naaste bloedverwanten of het naaste bloed	
	181 Uiterste wilsbeschikking geeft niet aan voor welke delen erfgenamen worden geroepen	
5.7	Aanvulling van de uiterste wilsbeschikking	218
5.7.I	Algemeen	218
	182 Aanvulling. Algemeen	
5.7.II	Het geheel of gedeeltelijk ontbreken van het vermaakte op het ogenblik van overlijden	220
	183 Vervallen van legaat van bepaald goed wegens ontbreken daarvan	
	184 Vervallen legaat	
	185 Erflater was verplicht tot overdracht gelegateerd goed	

5.7.III	Het ontbreken van één of meer bevoordeelden	227
	186 Ontbreken van één of meer bevoordeelden	
	187 Legaat komt te rusten op degene die erfgenaam wordt	
	188 Regels omtrent 'aanwas'	
	189 Negatieve uiterste wilsbeschikking mag niet door aanvulling worden uitgebreid	
	190 Aanvulling is slechts toegestaan indien uiterste wilsbeschikking niet kan worden toegepast	
	191 Beperkte bevoegdheid rechter om legaat of last te wijzigen of op te heffen	
5.8	Uiterste wilsbeschikkingen onder een voorwaarde, een tijdsbepaling of een last	234
5.8.I	Algemeen	234
	192 Inleidende opmerkingen over uiterste wilsbeschikkingen onder een voorwaarde, tijdsbepaling of last	
5.8.II	De voorwaarde	235
	193 Voorwaardelijke uiterste wilsbeschikking	
	194 In geval van ongeldige voorwaarde geldige beschikking	
	195 Voorwaarden in strijd met de goede zeden	
	196 Geen behoefte aan cautio Socini	
	197 Bestaanseis geldt nog op het tijdstip van vervulling opschortende voorwaarde	
	198 Gevolgen niet vervulling voorwaarde dertig jaren na overlijden erflater	
	199 Beletten en teweegbrengen van vervulling voorwaarde	
	200 Verhouding erfgenaam onder ontbindende voorwaarde en erfgenaam onder opschortende voorwaarde	
	200a Verhouding erfgenaam onder ontbindende voorwaarde en erfgenaam onder opschortende voorwaarde. Vervolg	
	200b Art. 4:138 BW is niet van toepassing op een legaat onder een voorwaarde	
	201 Vervulling voorwaarde heeft geen terugwerkende kracht	
	202 Bezwaarde vermogen is afgescheiden van overig vermogen van erfgenaam onder ontbindende voorwaarde	
	202a Schulden die tot afgescheiden vermogen behoren, gaan van rechtswege over	
	203 Zaaksvervanging	
	204 Eventuele beneficiaire aanvaarding door erfgenaam onder opschortende voorwaarde	
	205 Geen aansluitende erfstelling onder opschortende voorwaarde	
	206 Instelling bewind wenselijk	
5.8.III	De tijdsbepaling	251
	207 Erfstelling onder tijdsbepaling	
	208 Legaat onder tijdsbepaling	
	209 Een legaat kan niet een naar tijdsduur beperkt eigendomsrecht inhouden	
5.8.IV	De last	253
	210 Omschrijving testamentaire last	
	211 Testamentaire last en executeur	
	212 Vermindering van bepaalde lasten	
	213 Analogische toepassing van andere bepalingen betreffende legaten	
	214 In wiens belang last kan worden gemaakt	
	215 Richtsnoer erflater ten aanzien van last ten voordele van niet individueel aangewezen personen	
	216 Vervallenverklaring wegens niet-uitvoering last	
	217 Vervallenverklaring door rechter	
	217a Vervallenverklaring heeft geen terugwerkende kracht en wel goederenrechtelijke werking	
	217b Vervallenverklaring kan ook later dan dertig jaren na het overlijden van erflater plaatsvinden	
	218 Ondanks vervallenverklaring blijft erfgenaam aansprakelijk	

	219	Last kan op ander komen te rusten	
	220	Beletten en tweeëgbrengen van vervulling voorwaarde	
	221	Wijziging of opheffing last door rechter	
	222	Rechter neemt zo veel mogelijk bedoeling erflater in acht	
5.9		De making over de hand oftewel het fideïcommis	262
	223	Fideïcommis is species van voorwaardelijke making	
	224	Uitzonderingen op bestaansis bij verwachting	
	225	Eerste uitzondering op bestaansis	
	226	Tweede uitzondering op bestaansis	
	227	Derde uitzondering op bestaansis geldt in geval van fideïcommis de residuo	
	228	Fideïcommissair legaat	
	229	Voorwaardelijk recht, geen verwachting	
5.10		Vernietiging van een uiterste wilsbeschikking	269
	230	Vernietiging van uiterste wilsbeschikking, Bevestiging	
	231	Verjaring en verval rechtsvordering tot vernietiging	
6		Beperkingen van de testeervrijheid. Algemeen	273
	232	Te onderscheiden wettelijke beperkingen testeervrijheid	
6.1		Beperkingen ten aanzien van de aard der beschikkingen	273
	233	Sommige uiterste wilsbeschikkingen zijn nietig	
	234	Wanneer voorwaarde of last voor niet geschreven wordt gehouden	
6.2		Beperkingen ten aanzien der personen, te wier voordeel beschikt kan worden	276
	235	Beperkingen ten aanzien van personen. Algemeen	
	236	Beschikking ten gunste van voogd	
	237	Beschikking ten gunste van leermeester	
	238	Beschikking ten gunste van beoefenaar gezondheidszorg en geestelijke verzorger	
	239	Beschikking ten gunste van notaris en getuigen	
	240	Uiterste wilsbeschikking is vernietigbaar	
	241	Beschikking ten behoeve van tussenbeidekomende persoon	
	241a	In sommige gevallen zijn rechters en anderen onbevoegd	
6.3		Beperkingen ten aanzien van goederen, waarover beschikt kan worden	285
	242	Legaat van andermans goed en goed uit huwelijksgemeenschap onder het oude BW	
	243	Legaat van bepaald goed uit huwelijksgemeenschap	
	244	Verhaal van schuld uit legaat op ontbonden huwelijksgemeenschap	
	244a	Conservatoir beslag en benoeming vereffenaar	
	244b	Echtgenoot-erfgenaam kan niet volstaan met uitkering waarde goed indien goed wordt toebedeeld aan nalatenschap	
	245	Indien echtgenoot enig erfgenaam is, kan hij volstaan met uitkering waarde goed	
	246	Regeling is niet van toepassing indien huwelijksgemeenschap was ontbonden op tijdstip van beschikking	
	247	Regeling ook van toepassing op legaat van aandeel in goed	
	248	Regeling is niet van toepassing op legaat aan echtgenoot	
	249	Making van aandeel in wettelijke gemeenschap van goederen is geen legaat maar erfstelling	
	250	Vergelijking rechtspositie koper van erflaters goed en legataris van goed	
	251	Ook legitieme en andere wettelijke rechten houden beperking in van testeervrijheid	
7		Schenking	297
7.1		Inleiding	297
	252	Wet onderscheidt tussen schenking en gift	
	253	Schenking neemt in ons recht bijzondere plaats in	

	253a Geen bijzondere regeling ten aanzien van stelplicht en bewijslast	
7.2	Gift in het algemeen	299
	254 Bevoordelingsbedoeling vereist	
	255 Handelen vereist	
	256 Verrijking van begiftigde ten koste van vermogen van schenker	
	257 Bevoordelingsbedoeling bij schenker vereist	
	258 Bewustheid van bevoordelingsbedoeling bij begiftigde	
	259 Remuneratoire schenking	
7.3	De schenking	307
	260 Definitie schenking	
	261 Schenking is overeenkomst	
	262 Schenking moet om niet geschieden	
	263 Het bezwarende element wordt uit overeenkomst geëcarteerd	
	264 Schenking ondanks aan begiftigde opgelegde lasten	
7.4	De gift	311
	265 Schenking te onderscheiden van gift	
	266 Definitie gift	
	267 Slechts gift indien prestatie is ontvangen of aanspraak daarop kan worden verkregen	
	268 Titel 7.3 BW in beginsel van overeenkomstige toepassing op gift	
	269 Toepasselijkheid van titel 7.3 BW op negotium mixtum cum donatione	
	270 Bevoordeling door middel van verblijvensbeding	
	271 Wederkerig verblijvensbeding	
	272 Aanwijzing begunstigde bij sommenverzekering kan gift zijn	
	273 Waarde van de gift door begunstiging bij sommenverzekering	
	274 Overgang naar een meer omvattende huwelijksgoederengemeenschap is geen schenking	
	275 Verhuren of verpachten voor langere tijd	
	276 Behandeling bepalingen van titel 7.3 BW die in beginsel ook van toepassing zijn op gift	
7.5	De totstandkoming en herroeping van de gift en schenking	320
	277 De overeenkomst van schenking is in beginsel vormvrij	
	278 Verdeling van bewijslast in geval van misbruik van omstandigheden	
	279 Bij schenking ter zake des doods gelden vormvoorschriften	
	280 Schenking ter zake des doods bij codicil	
	281 Giften ter zake des doods	
	282 Schenking komt tot stand door aanbod en aanvaarding	
	283 Herroepelijk aanbod kan in beginsel slechts gedurende leven van aanbieder worden aanvaard	
	284 Schenking onder voorwaarde is in beginsel toegelaten	
	285 Herroeping van schenking ter zake des doods	
	286 Fideicommissaire schenkingen	
	287 Uitzonderingen op beginsel dat degene tot wie aanbod is gericht moet bestaan op tijdstip overlijden aanbieder	
7.6	Rechten en verplichtingen van de schenker en de begiftigde	333
	288 Rechten en verplichtingen van schenker en begiftigde	
	289 In beginsel geen verbintenissen voor begiftigde	
7.7	Vernietigbaarheid schenking	334
	290 (Additionele) gronden voor vernietiging	
	291 Schenking ten gunste van bepaalde personen vernietigbaar	
	292 Vernietiging na overlijden schenker	
	293 Andere gronden voor vernietiging	
	294 Verjaring rechtsvordering tot vernietiging ex art. 4:184 BW	

7.8	Bewind	339
	295 Bewind over schenking	
8	Beperkingen van de testeervrijheid. De legitieme portie	341
8.1	Geschiedenis	341
	296 Geschiedenis van de legitieme	
8.2	Het rechtskarakter van de legitieme portie	344
	297 Doel en inhoud legitieme onder het oude BW	
	298 Karakter legitieme onder het huidige BW	
8.3	De vraag naar de wenselijkheid van de legitieme	345
	299 Wenselijkheid van de legitieme	
	299a Het recht op de legitieme is niet in strijd met het EVRM	
8.4	Legitieme versus verzorgingsrecht voor de langstlevende. Voldoening aan verzorgingsbehoefte bij uiterste wil. Legitieme aanspraken	347
	300 Legitieme versus verzorgingsrecht langstlevende	
	301 Verschillende mogelijkheden om te voorzien in verzorgingsbehoefte langstlevende	
	302 Versterking positie langstlevende	
8.5	Personen gerechtigd tot een legitieme. Omvang van de legitieme	350
	303 De afstammelingen van de erflater die legitimaris zijn	
	304 De omvang van de legitieme	
8.6	Berekening van de legitieme portie	353
	305 Berekening legitieme portie	
	306 Voorbeelden van in aanmerking te nemen giften	
	306a Bijzonder geval verhoging van geldvordering uit hoofde van wettelijke verdeling	
	307 Aanwijzing van begunstigde bij sommenverzekering	
	308 Voldoening aan verzorgingsplicht	
	309 Verblijvens-, overnemings- of toedelingsbeding	
	310 Giften aan derden ten laste van huwelijksgemeenschap	
	311 Giften van erflater aan echtgenoot	
	311a Begiftigde is in gemeenschap van goederen of deelgenootschap gehuwd	
	312 Giften die bij de berekening van legitieme porties in aanmerking worden genomen	
	313 Giften die buiten beschouwing worden gelaten	
	314 Waardering van goederen van nalatenschap	
	315 Waardering van schulden van nalatenschap	
	316 Waardering giften naar tijdstip prestatie	
	317 Waardering sommige giften naar tijdstip onmiddellijk na overlijden	
	317a Art. 4:66 lid 2 tweede zin BW niet van toepassing op gift ter zake des doods	
	318 Belang van wijziging van staat van geschonken goederen	
	319 Bijzondere waarderingsregel bij verschaffing van aan leven erflater verbonden recht	
8.7	Toerekening van giften en van hetgeen een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt en kan verkrijgen	377
8.7.I	Toerekening van giften	377
	320 Toerekening waarde van giften	
	321 Soms toerekening van hetgeen ter nakoming van natuurlijke verbintenis wordt of kan worden verkregen	
8.7.II	Toerekening van hetgeen een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt en kan verkrijgen	378
	322 Onderscheid tussen wat een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt en hetgeen hij kan verkrijgen	
	323 Hetgeen een legitimaris krachtens erfrecht verkrijgt	
	324 Hetgeen een legitimaris als erfgenaam kan verkrijgen	
	325 Welke legaten bij verwerping niet in mindering op legitieme komen	
	326 In twee gevallen kan legitimaris inferieure making niet straffeloos verwerpen	

	327	Eerste geval dat legitimaris inferieure making niet straffeloos kan verwerpen	
	328	Tweede geval dat legitimaris inferieure making niet straffeloos kan verwerpen	
	329	Schenking onder bewind en recht op onbezwaarde legitieme	
	330	Involed bewind op toe te rekenen waarde	
	331	Bij vaststelling van waarde geen rekening houden met vruchtgebruik ex afd. 4.3.1 of 4.3.2 BW	
	332	Verlenging termijnen door kantonrechter	
	333	Recht legitimaris op inzage en inlichtingen	
8.8		Het geldend maken van de legitieme	394
8.8.I		Legitimaris kan een vorderingsrecht verkrijgen	394
	334	Legitimaris kan vorderingsrecht(en) verkrijgen	
	335	Eventueel vermindering van vorderingen op erfgenamen c.q. langstlevende	
	336	Vervaltermijn voor geldend maken legitieme portie	
	336a	Verjaring rechtsvordering van legitimaris	
		336b Aan legitimaris die een legitimaire vordering heeft verkregen, staat de Pauliana ter beschikking	
8.8.II		Opeisbaarheid van de vordering van de legitimaris en de verhoging	399
	337	Vordering eerst zes maanden na overlijden van erflater opeisbaar	
	337a	Art. 4:5 BW is ook van toepassing op legitimaire vordering	
	337b	Opeisbaarheid vordering legitimaris in geval van wettelijke verdeling	
		337c Legitimaris is bevoegd voor niet opeisbare vordering conservatoir beslag te leggen	
	338	Vordering op begiftigde in beginsel wel opeisbaar	
	339	Andere gevallen van niet-opeisbaarheid	
	340	Niet-opeisbaarheid ingevolge aan uiterste wilsbeschikking verbonden voorwaarde	
		340a Niet-opeisbaarheid en vruchtgebruiklegaats	
	341	Gevolg wijziging volgorde inkorting en niet-opeisbaarheid	
	342	Bij uiterste wilsbeschikking kan de erflater de opeisbaarheid van de legitimaire vordering doen afhangen van andere omstandigheden	
	343	Echtgenoot verplicht erfbelasting te voldoen ter zake van niet opeisbare legitimaire vordering	
	344	Verhoging vordering legitimaris	
8.8.III		Inkorting op makingen	411
	345	Eerst inkorting op makingen	
	346	Volgorde draagplicht erfgenamen en legatarissen	
	346a	Volgorde draagplicht erfgenamen en legatarissen. Vervolg	
	347	Volgorde inkorting fictief legaat	
	348	Legitimaris wenst bepaalde erfrechtelijke verkrijgingen te ontzien	
	349	Inkorting heeft ook effect indien dat onredelijk is	
	350	Inkorting op verkrijging andere legitimaris	
	351	Wijze waarop inkorting legaat geschiedt	
	352	Schuld ter zake van niet-opeisbare legitimaire vordering komt op langstlevende te rusten	
8.8.IV		Inkorting op giften	419
	353	Omvang inkorting op giften	
	354	De giften die voor inkorting vatbaar zijn	
	355	Volgorde inkorting op giften	
	356	Wijze en gevolgen van inkorting van gift	
	357	Vervaltermijn voor geldend maken legitieme portie tegen begiftigde	
8.8.V		Inkorting op makingen en giften aan stiefkinderen	422
	358	Inkorting op makingen en giften aan stiefkinderen	

8.9	Overgang, overdracht en uitoefening van bevoegdheden namens een legitimaris	424
	359 Overgang en toedeling van bevoegdheden van een legitimaris	
	360 Overdracht bevoegdheden legitimaris	
	361 Uitoefening bevoegdheden legitimaris door faillissementscurator, bewindvoerder in schuldsanering of wettelijke vertegenwoordiger	
	362 Afstand en uitwinning van bevoegdheden van legitimaris	
9	Beperkingen van de testeervrijheid. Andere wettelijke rechten	433
9.1	Inleiding	433
	363 Inleiding andere wettelijke rechten	
	363a Wijze en vorm van uitoefening wettelijke rechten	
9.2	Het recht van de langstlevende op voortgezet gebruik van woning en inboedel	434
	364 Het recht op voortgezet gebruik van de woning en inboedel	
9.3	Het recht van de langstlevende op vestiging van vruchtgebruik	436
	365 Recht van langstlevende op vestiging van vruchtgebruik op woning en inboedel	
	366 Recht van vruchtgebruik dient te worden gevestigd	
	366a Verplichting tot vestiging van vruchtgebruik is niet schuld van nalatenschap	
	367 Beperking beschikkingsbevoegdheid erfgenamen ten aanzien van woning en inboedel	
	368 Verplichtingen en beperkingen voor legatarissen en lastbevoordeelden	
	369 De erfgenamen zijn verplicht tot vestiging van vruchtgebruik op andere goederen dan woning en inboedel indien verzorging langstlevende dat vereist	
	370 Zaaksvervangning	
	371 Vruchtgebruik kan soms op geldvordering van kind worden gevestigd	
	372 Echtgenoot kan geen aanspraak maken op vestiging van vruchtgebruik op een 'uitkering van sommenverzekering'	
	373 Verzorgingsvruchtgebruik op (fictief) legaat	
	374 Volgorde waarin goederen voor bezwaring met vruchtgebruik in aanmerking komen	
	374a Kantonrechter kan goederen aanwijzen	
	375 Wat in mindering komt bij de bepaling van behoefte aan verzorging	
	376 Op het vruchtgebruik toepasselijke bepalingen	
	377 Rangorde verzorgingsaanspraken langstlevende	
	378 Vervaltermijn ten aanzien van wilsrecht om aanspraak te maken op vestiging vruchtgebruik	
	379 Verjaring rechtsvordering tot vestiging vruchtgebruik en stuiting	
	380 Bijzonder geval met afwijkende verval- en verjaringstermijn	
	381 In geval van langer lopende procedure tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed geen aanspraak op vestiging vruchtgebruik	
	382 Vermindering rechten vruchtgebruiker of beëindiging van vruchtgebruik op verzoek van hoofdgerechtigde	
	383 Beëindiging (verplichting tot medewerking aan de vestiging) van vruchtgebruik bij ontbreken behoefte aan verzorging bij langstlevende	
	384 Andere rechthebbenden worden in het geding geroepen. Ook beroep op art. 4:33 lid 2 BW ter afwering van rechtsmaatregel tot nakoming	
	385 Omstandigheden waarmee kantonrechter rekening dient te houden	
	386 Inkorting op giften	
9.4	Het recht op een som ineens ter zake van verzorging en opvoeding en levensonderhoud en studie	467
	387 Som ineens ter zake van verzorging, opvoeding, levensonderhoud en studie	
9.5	Het recht op een som ineens als billijke vergoeding voor verrichte arbeid	469
	388 Som ineens als billijke vergoeding voor verrichte arbeid	
	389 Verval van wilsrecht, opeisbaarheid van vordering en verjaring van rechtsvordering	

	390	Stuiving verjaring	
	391	Overdraagbaarheid en uitwinbaarheid recht op som ineens	
	392	Maximum sommen ineens	
9.6		Het recht op overdracht van aan beroep of bedrijf dienstbare goederen	474
	393	Het recht op overdracht van aan beroep of bedrijf dienstbare goederen	
	394	Recht op overdracht van aandelen in NV of BV	
	395	Verval van recht ex art. 4:38 lid 1 en 2 BW	
	396	Art. 4:38 lid 1-4 BW ook van toepassing ingeval echtgenoot beroep of bedrijf voortzet	
	397	Recht van echtgenoot om beroeps- en bedrijfsmiddelen over te nemen	
9.7		Algemene bepalingen betreffende andere wettelijke rechten	479
	398	Recht op inzage en inlichtingen	
	399	Eventueel afwijkend tijdstip aanvang termijnen	
	400	Afd. 4.3.2 BW bevat dwingend recht	
10		De vormen van de uiterste wil. Het centraal testamentenregister	481
10.1		Geschiedkundig overzicht	481
	401	Geschiedkundig overzicht	
	402	De regeling in de Code Civil	
	403	De regeling in het BW 1838	
	404	Holografisch testament in Europa buiten Nederland populair	
	405	Huidig BW kent slechts publieke uiterste wil en de bij notaris gedeponeerde onderhandse akte	
10.2		Gewone vormen van uiterste willen	485
10.2.I		Inleiding	485
	406	Inleiding	
10.2.II		De openbare uiterste wil	486
	407	Openbare uiterste wil	
	408	Alleen erflater aanwezig bij passeren	
10.2.III		De gedeponeerde onderhandse uiterste wil	488
	409	Gedeponeerde onderhandse uiterste wil	
	410	Bewijslast in geval van bestrijding geldigheid	
10.2.IV		Beschikkingen bij een codicil	490
	411	Welke beschikkingen bij codicil kunnen worden gemaakt	
	412	Herroeping beschikking bij codicil	
10.3		Buitengewone testamentvormen	493
	413	Buitengewone testamentvormen	
10.4		Gemeenschappelijke voorschriften voor alle vormen van uiterste willen	494
10.4.I		Verbod van gemeenschappelijke en van wederkerige uiterste willen	494
	414	Verbod van gemeenschappelijke en wederkerige uiterste willen	
10.4.II		Gevolgen van niet-inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten	495
	415	Nietigheid wegens de niet-inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten	
	416	Vernietigbaarheid wegens de niet-inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten	
	417	Niet-inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten leidt soms noch tot nietigheid noch tot vernietigbaarheid	
10.5		Tenietgaan van de uiterste wil	498
	418	Tenietgaan van uiterste wil	
10.6		Verdrag inzake de wetsconflicten betreffende de vorm van testamentaire beschikkingen (Trb. 1980, 54) (Haags verdrag testamentsvormen 1961)	498
	419	Haags verdrag testamentsvormen 1961. Inleiding	
	420	Art. 4:992 BW (oud)	
	421	Korte behandeling Haags verdrag testamentsvormen 1961	

10.7	De internationale uiterste wil	501
	422 De internationale uiterste wil	
10.8	De plicht tot geheimhouding van de notaris en de kenbaarheid van de erfopvolging	501
	423 Plicht notaris tot geheimhouding en plicht notaris om in te lichten	
	424 Afgifte afschriften van (herroepen) uiterste willen	
	425 Belang derden om te weten wie erfgenamen of executeur zijn	
10.9	Het Centraal Testamentenregister	504
	426 Centraal Testamentenregister	
	427 Volledigheid Centraal Testamentenregister	
	428 Verdrag inzake centrale testamentenregisters	
11	Herroeping van uiterste wilsbeschikkingen	507
11.1	Soorten herroepingen	507
11.1.I	Algemeen	507
	429 Uiterste wilsbeschikking is herroepelijk	
11.1.II	Uitdrukkelijke herroeping	507
	430 Uitdrukkelijke herroeping	
	431 Ook herroeping is uiterste wilsbeschikking	
11.1.III	Stilzwijgende herroeping	508
11.1.III.A	Herroeping van een uiterste wilsbeschikking door het maken van een latere uiterste wilsbeschikking, die met de vroegere strijdig is	508
	432 Stilzwijgende herroeping	
	433 Uitleg van herroeping	
11.1.IV	Herroeping van een gedeponeerde onderhandse uiterste wil door teruggave aan de erflater op diens vordering	509
	434 Herroeping gedeponeerde onderhandse uiterste wil door teruggave	
	435 Herroeping niet gedeponeerde onderhandse uiterste wil door vernietiging	
12	De gevolgen van de erfopvolging	511
12.1	Samenvatting rechtspositie erfgenaam	511
	436 Samenvatting rechtspositie erfgenaam	
12.2	Overgang van alle rechtsbetrekkingen van vermogensrechtelijke aard	512
	437 Alle rechtsbetrekkingen van vermogensrechtelijke aard gaan in beginsel over	
	438 Ook enkele bevoegdheden van niet-vermogensrechtelijke aard gaan over	
	439 Niet alle rechtsbetrekkingen van vermogensrechtelijke aard gaan over	
	440 Rechtsbetrekkingen in een hoedanigheid	
	441 Recht op vergoeding van niet-vermogensrechtelijke schade gaat niet over	
	442 Rechten en verplichtingen die met de dood van erflater eindigen, gaan niet over	
	443 Enkele rechtsbetrekkingen gaan gewijzigd over	
	444 Franse jurisprudentie betreffende 'objets familiaux'	
	445 Wet houdt rekening met wettelijke verdeling	
	446 Wet houdt geen rekening met wettelijke verdeling	
	447 Ook bezit van alle goederen gaat over	
	448 Erfgenamen worden beschikkingsbevoegd ten aanzien van geërfde goederen	
12.3	De bijzondere rechtsvordering van de erfgenaam	521
	449 De hereditatis petitio	
	450 Hereditatis petitio komt slechts toe aan erfgenaam en diens rechtverkrigenden onder algemene titel	
	451 Tegen wie hereditatis petitio kan worden ingesteld	
	452 Erfgenamen zijn tezamen bevoegd de goederen in ontvangst te nemen	
	453 Verjaring rechtsvordering	

	454	Verkrijgende verjaring eerst nadat hereditatis petitio is verjaard	
	455	In geval van geschil wie erfgenaam is, kan bewind worden ingesteld	
12.4		Overgang der rechten en schulden door het overlijden van de erflater	526
	456	Overgang rechten en schulden door overlijden erflater	
	457	Ook de schulden van erflater gaan met zijn overlijden op erfgenamen over. Met zijn overlijden gaat zijn rechtspositie op zijn erfgenamen over	
	458	Voor een deelbare schuld is iedere erfgenaam verbonden naar rato van zijn erfdeel	
	459	Aan voortdurende verbintenissen met betrekking tot goed van erflater is erfgenaam aan wie goed wordt toebedeeld gebonden	
	460	Gebondenheid erfgenaam aan overeenkomst erflater met betrekking goed erfgenaam	
	461	Overdracht door erflater van goed erfgenaam	
	462	Overeenkomst erflater met betrekking tot goed dat gedeeltelijk aan hem en gedeeltelijk aan erfgenaam toebehoorde	
	463	Door erflater aan derde verleende koopoptie	
	464	Overgang rechtspositie bij overeenkomst	
	465	Inzage verloop bankrekening erflater	
	466	Erfgenamen treden in rechtspositie van erflater ten gevolge van een door erflater verstrekte volmacht	
	467	Erfgenamen en door erflater verstrekte koopoptie betreffende aandelen in BV	
	468	Erfgenaam is eerst na zuivere aanvaarding verplicht een schuld ten laste van zijn overig vermogen te voldoen	
12.5		De goederen van de nalatenschap	537
	469	Goederen van erflater zijn in het algemeen goederen van de nalatenschap. Zaaksvervanging	
	470	Rechten op uitkering uit hoofde van begunstiging bij sommenverzekering	
	470a	Sommenverzekering ten name van erflater is niet door overlijden tot uitkering gekomen	
	471	Bevoegdheid om openlegging bescheiden van erflaters boekhouding te vorderen	
12.6		De schulden van de nalatenschap	541
	472	Wet geeft opsomming van schulden van nalatenschap	
	473	Van een schuld van de nalatenschap hoeft niet iedere erfgenaam schuldenaar te zijn	
	474	Welke schulden uit belastingen schulden van de nalatenschap zijn	
	475	Kosten van vereffening	
12.7		Verhaal door schuldeisers van de nalatenschap van hun vorderingen op de goederen van de nalatenschap	546
	476	Verhaal vordering schuldeiser van nalatenschap op goederen van de nalatenschap	
	477	Tenuitvoerlegging van executoriale titel op goederen van de nalatenschap	
12.8		Onderlinge rangorde van de schulden der nalatenschap	548
	478	Rangorde van schulden van de nalatenschap	
	478a	Rangorde van schulden van de nalatenschap. Vervolg	
	479	Vordering legitimaris kan aanzienlijk groter zijn dan waarde nalatenschap	
	480	Vermindering en inkorting legaat	
	481	Rang schuld uit fictief legaat	
	482	Verplichting tot overdracht goederen na uitoefening wilsrechten is schuld nalatenschap (stief)ouder	
12.9		Verplichting van een erfgenaam een schuld der nalatenschap ten laste van zijn overig vermogen te voldoen	555
	483	Wanneer schuld van nalatenschap ten laste van overig vermogen erfgenaam dient te worden voldaan	
	484	Schulden bedoeld in art. 4:7 lid 1 onder a en i BW	
	485	(Gedeeltelijke) aansprakelijkheid erfgenaam	

	486	Andere schulden dan die uit hoofde van art. 4:7 lid 1 onder a en i BW	
	487	Kosten van lijkbezorging	
	488	Kosten executele, vereffening en onderhoud en behoud	
	489	Legaat	
	490	Erfbelasting	
	491	Aansprakelijkheid erfgenaam voor nalatenschapsschuld komt niet steeds overeen met diens draagplicht	
	491a	Regres en subrogatie in geval van hoofdelijkheid	
	492	Erfgenaam is buiten geval van zuivere aanvaarding verplicht schuld van nalatenschap ten laste van overig vermogen te voldoen	
	493	Verwerping heeft geen invloed op eenmaal ontstane aansprakelijkheid	
	494	Verhaal in geval van uitkering aan erfgenaam die beneficiair heeft aanvaard	
	495	Tenuitvoerlegging van executorialie titel op overig vermogen van erfgenaam	
12.10		Opschorting van recht van verhaal op goederen der nalatenschap	567
	496	Opschorting recht van verhaal op goederen der nalatenschap	
12.11		De schulden van de door het overlijden van de erflater ontbonden huwelijksgemeenschap, waarvan de nalatenschap deel uitmaakt	569
	497	Afd. 3.7.2 BW is van toepassing op de ontbonden huwelijksgemeenschap	
	498	Aansprakelijkheid echtgenoten na ontbinding huwelijksgemeenschap	
	499	Schulden van de nalatenschap kunnen worden verhaald op goederen van ontbonden huwelijksgemeenschap	
	500	Soms bestaat er behoefte aan vereffening van ontbonden huwelijksgemeenschap	
	501	Na ontbinding huwelijksgemeenschap is er geen gemeenschap meer	
12.12		De nalatenschap is insolvent	574
	501a	Nalatenschap is insolvent	
12.13		De enige erfgenaam is insolvent	576
	502	De enige erfgenaam is insolvent	
12.14		Schuldeisers van de nalatenschap in geval van een vruchtgebruik van de nalatenschap	577
	503	Schuldeisers van nalatenschap belast met vruchtgebruik	
	504	Positie van schuldeisers in geval van verzorgingsvruchtgebruik	
12.15		De bevoegdheid van een erfgenaam om of zuiver te aanvaarden of te aanvaarden onder het voorrecht van boedelbeschrijving of te verwerpen	579
12.15.I		Algemeen	579
	505	Erfgenaam heeft drie keuzes	
	506	Wettelijke vertegenwoordiger van erfgenaam kan niet zuiver aanvaarden	
	506a	Bewind en keuzes	
12.15.II		Regels die aan de drie keuzen gemeen zijn	582
	507	Erflater kan erfgenaam niet in keuze beperken	
	508	Erfgenaam kan niet bij voorbaat aanvaarden of verwerpen	
	509	Keuze kan alleen onvoorwaardelijk en zonder tijdsbepaling geschieden	
	510	Keuze dient gehele erfdeel te betreffen	
	511	Vertegenwoordiging onbekwamen bij doen van keuze	
	512	Uitoefening van keuze door erfgenaam of faillissementscurator van erfgenaam	
	513	Gevolgen van een eenmaal gedane keuze	
	513a	Nietigheid en vernietigbaarheid keuze	
	514	Kracht van tegen erfgenaam persoonlijk verkregen vonnis	
	515	Keuze wordt gedaan door afleggen van verklaring ter griffie	
	516	Kantonrechter kan erfgenaam termijn stellen	
	517	Erfgenaam die termijn laat verlopen, wordt geacht zuiver te aanvaarden	
	517a	Belanghebbende heeft indirect dwangmiddel wanneer de erfgenaam geen keuze doet	
	518	Beperking keuzemogelijkheid in geval mede-erfgenaam beneficiair heeft aanvaard	

12.15.III	De zuivere aanvaarding	589
	519 Zuivere aanvaarding geschiedt uitdrukkelijk of stilzwijgend	
	520 Stilzwijgende zuivere aanvaarding	
	521 Art. 4:192 lid 1 BW geeft slechte wetgeving	
	522 Nadere beschouwing van handelingen die stilzwijgende aanvaarding inhouden	
	523 In bepaalde gevallen kan kantonrechter erfgenaam die zuiver heeft aanvaard, machtigen alsnog beneficiair te aanvaarden	
	524 Kantonrechter kan erfgenaam machtigen alsnog beneficiair te aanvaarden bij ontdekking schuld	
	525 Kantonrechter kan erfgenaam ontheffen van zijn verplichting schuld uit eigen vermogen te voldoen	
	526 Gereserveerd	
	527 Gereserveerd	
12.15.IV	Aanvaarding onder het voorrecht van boedelbeschrijving	606
12.15.IV.A	Geschiedenis	606
	528 Geschiedenis beneficiaire aanvaarding	
12.15.IV.B	Gevolgen van het voorrecht van boedelbeschrijving	607
	529 Ook beneficiaire erfgenaam is erfgenaam	
	530 Beneficiaire erfgenaam is niet verplicht schuld nalatenschap ten laste van overig vermogen te voldoen	
	531 Geen vermenging rechtsposities	
	532 Erfgenaam/schuldeiser heeft recht van verhaal op goederen nalatenschap	
	533 In beginsel vereffening overeenkomstig afd. 4.6.3 BW	
	534 Gezamenlijke uitoefening bevoegdheden door erfgenamen/vereffenaars	
	535 Grond voor verlenging verjaring	
	536 Boedelnotaris van beneficiair aanvaarde nalatenschap	
	537 Eventueel bekendmaking beneficiaire aanvaarding	
	538 Verplichtingen van erfgenamen die vereffenaars zijn	
	539 Zekerheid stellen door erfgenamen die beneficiair hebben aanvaard	
	540 Nalatenschap kan niet failliet worden verklaard	
12.15.V	Verwerping	615
	541 Verlies bevoegdheid te verwerpen	
	542 Gevolgen onherroepelijkheid en terugwerkende kracht keuze	
12.16	Het boedelregister en de boedelnotaris	615
	543 Het boedelregister	
	544 Betekenis Besluit boedelregister	
	545 Boedelnotaris	
12.17	De verklaring van erfrecht en Europese erfrechtverklaring	620
	546 De verklaring van erfrecht. Algemeen	
	547 Voorbeelden belang van snelle beschikbaarheid verklaring van erfrecht	
	548 Verklaring van erfrecht is notariële akte. Opsomming van feiten is enuntiatief	
	549 Gevolgen afgaan op verklaring van erfrecht	
	550 Verklaring van erfrecht, openbare registers en bescherming van verkrijger van onbevoegde	
	550a De Europese erfrechtverklaring	
	550b Rechtsgevolgen van de Europese erfrechtverklaring. Algemeen	
	550c Rechtgevolgen van de Europese erfrechtverklaring. Vervolg	
	551 Toegang tot nalatenschap in andere landen	
12.18	Verkrijging van goederen door de Staat indien en voor zover een erfflater geen erfgenaam heeft	635
	552 Staat verkrijgt onder algemene titel, maar niet als erfgenaam	
	553 Nalatenschap is (gedeeltelijk) onbeheerd	

13	De rechtspositie van de (fictieve) legataris	637
13.1	Inleiding	637
	554 Rechtspositie legataris wordt in verschillende bepalingen geregeld	
13.2	De bestaans eis	638
	555 Legataris moet bestaan op tijdstip van overlijden van erflater en bij een legaat onder opschortende voorwaarde ook nog op het tijdstip dat de voorwaarde wordt vervuld	
13.3	Verplichting tot kennisgeving aan legataris	638
	556 Verplichting om kennis te geven aan legataris	
13.4	Verkrijging en verwerping legaat	638
	557 Aanvaarding van legaat is niet noodzakelijk	
	557a Vernietiging en ontbinding legaat (tegen inbreng)	
13.5	De vorderingen die de legataris ten dienste staan	640
13.5.I	Algemeen	640
	558 Aan legataris komt vorderingsrecht toe	
13.5.II	Geschiedenis	641
	559 Geschiedenis	
	560 Ter uitvoering van legaat dient te worden geleverd	
13.5.III	Legaat als schuld van de nalatenschap	643
	561 Het legaat is een schuld van de nalatenschap	
	561a Legaat van geldsom gelijk aan erfdeel	
13.6	De levering van het legaat	644
13.6.I	Wie verplicht zijn het legaat af te geven	644
	562 Wie verplicht is het legaat af te geven	
13.6.II	De wijze van levering	644
	563 Gewone regels betreffende levering van toepassing	
	564 Levering door bezitsverschaffing	
	565 Levering door middel van akte	
	566 Wijze van levering van aandelen op naam. Blokkeringsregeling	
	566a Legaat van aandelen in BV met betrekking tot welke erflater niet gebonden is aan statutaire extra-verplichtingen	
	566b Afgifte legaat van vruchtgebruik op aandelen op naam door vestiging. Stemrecht	
	567 Levering aandeel verzameldepot Wet giraal effectenverkeer	
	568 Wijze van levering van registergoed	
	568a Levering van legaat van hoofdrecht van een goed	
	569 Voorkeursrecht pachter van toepassing	
13.6.III	Wat uitgekeerd moet worden	652
	570 In welke staat gelegateerd goed dient te worden geleverd	
	571 Geen vermenging bij legaat van vordering erflater op erfgenaam	
	572 Legaat van vruchtgebruik op erfdeel	
13.6.IV	Vruchten en opeisbaarheid	655
	573 Vruchten	
	574 Geen verzuim door enkele verstrijken van termijn	
	575 Rechtbank kan bepalen dat geldsom eerst na verloop van zekere tijd behoeft te worden voldaan	
13.7	Verplichtingen van de legataris (tegen inbreng)	658
	576 Erflater kan aan legataris legaat of last opleggen	
	577 Bij een legaat tegen inbreng dient gelijk te worden overgestoken	
	578 Legaat tegen inbreng aan erfgenaam	
13.8	Vermindering van (sub)legaten	660
	579 Vermindering van (sub)legaten	
	580 Aansprakelijkheid erfgenamen ondanks vermindering legaat	

	581	Geen aansprakelijkheid jegens legataris voor zover op legaat is ingekort	
	582	Verplichtingen uit legaat ondergaan in beginsel evenredige vermindering	
	583	Wijze waarop vermindering geschiedt en wie daartoe bevoegd zijn	
	584	Rechtsgrond voor reeds verrichte prestatie blijft in stand	
	585	Last die strekt tot uitgave van geld of goed uit nalatenschap wordt voor de vermindering met legaat gelijkgesteld	
	586	Legataris wiens legaat wordt ingekort of verminderd, kan bedrag van inkorting of vermindering in geld opleggen	
	587	Vermindering sublegaat door legataris	
13.9		Fictieve legaten	666
	588	Gift ter zake des doods is fictief legaat	
	589	Volgorde inkorting op en vermindering van gift ter zake des doods	
	590	Gelijkstelling van een fictief legaat met een legaat heeft beperkte betekenis	
	591	Andere rechtsfiguren die de wet als fictief legaat aanmerkt	
	591a	Gevolg van gelijkstelling voor vermindering van legaten	
	591b	Verblijvens-, overnemings- en toedelingsbedingen	
	592	Begunstiging bij sommenverzekering kan fictief legaat zijn	
	593	Omzetting natuurlijke verbintenis	
	594	Waardering van fictieve legaten als bij giften	
	595	Inkorting of vermindering van begunstiging bij sommenverzekering	
	596	Ook fictieve legataris kan verplicht zijn een verzorgingsvruchtgebruik te vestigen	
	597	In geval van vereffening van nalatenschap worden fictieve legaten in beginsel met uitgekeerde legaten gelijkgesteld	
	598	Voor zover de prestatie is verricht, blijft het fictief legaat in stand	
	599	Aan een fictief legaat kan erflater voorwaarde van beperkte opeisbaarheid verbinden	
14		Vereffening	681
14.1		Inleiding	681
	599a	Vereffening nalatenschap in het algemeen	
	600	Inleiding wettelijke regeling vereffening	
14.2		Bepalingen van de Faillissementswet die (niet) van overeenkomstige toepassing zijn verklaard	683
	601	Bepalingen van de Faillissementswet die (niet) van overeenkomstige toepassing zijn verklaard	
	602	Afd. 4.6.3 BW verklaart een aantal bepalingen van de Faillissementswet van overeenkomstige toepassing	
	602a	Enkele bepalingen van de Faillissementswet die niet van overeenkomstige toepassing zijn verklaard	
14.3		Gevallen van vereffening volgens de wet	689
14.3.I		Vereffening in het geval de nalatenschap door één of meer der erfgenamen onder voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard	689
	603	In geval van beneficiaire aanvaarding wordt nalatenschap in beginsel volgens de wet vereffend	
	604	Ontheffing door kantonrechter	
	605	Bijzondere regel voor het geval van wettelijke verdeling	
	606	In geval van beneficiaire aanvaarding kan rechtbank in plaats van erfgenamen andere vereffenaar(s) benoemen	
14.3.II		Vereffening in gevallen dat de nalatenschap niet onder het voorrecht van boedelbeschrijving is aanvaard	693
	607	Benoeming vereffenaar buiten het geval van beneficiaire aanvaarding	

	607a Benoeming vereffenaar. Vervolg	
	608 Vereffening van nalatenschap die overeenkomstig de wet is verdeeld	
	609 Vereffening in belang van schuldeisers van erfgenaam die heeft verworpen	
	610 Toepassing van art. 4:205 BW in geval een nalatenschap overeenkomstig de wet is verdeeld	
14.4	Benoeming en beloning van vereffenaar. Rechter-commissaris	702
	611 Benoeming vereffenaar	
	611a Beloning vereffenaar	
	612 Rekening en verantwoording aan opvolger	
	613 Rechter-commissaris	
14.5	Opheffing van de vereffening of kosteloze vereffening wegens de geringe waarde der baten	706
	614 Opheffing van de vereffening of kosteloze vereffening	
14.6	Taken, bevoegdheden, verplichtingen en aansprakelijkheid van vereffenaar	707
14.6.I	Algemeen	707
	615 Bevoegdheden kantonrechter en rechter-commissaris	
14.6.II	Beheer en vereffening	708
	616 Vereffenaar heeft tot taak de nalatenschap te beheren en te vereffenen. Aan vereffenaar komt privaatieve vertegenwoordigingsbevoegdheid toe	
	616a Verdeling nalatenschap en beschikking gedurende vereffening	
	616b Inkorting op en vermindering van fictieve legaten door vereffenaar	
14.6.III	Boedelbeschrijving en boedelnotaris	714
	617 Verplichting om boedelbeschrijving op te maken	
	618 Benoeming boedelnotaris door vereffenaar	
14.6.IV	Aansprakelijkheid vereffenaar	716
	619 Aansprakelijkheid wettelijke vertegenwoordiger erfgenaam en door rechter benoemde vereffenaar die goederen aan verhaal schuldeiser onttrekt	
14.6.V	Indiening van vorderingen door schuldeisers	718
	620 Oproeping tot indiening van vorderingen	
14.6.VI	Tegeldemaking van goederen. Recht om terug te vorderen van legataris	720
	621 Tegeldemaking van goederen	
	621a Tegeldemaking van goederen. Vervolg	
	622 Vereffening van goederen onder bewind	
	623 Door erflater gesloten sommenverzekering zonder onherroepelijk geworden aanwijzing derde	
	624 Terugvordering door vereffenaar van uitkering aan legataris	
	625 Vordering door vereffenaar van vergoeding van waarde op fictieve legataris	
	626 Geen terugvordering door vereffenaar van uitkering aan andere schuldeisers dan legataris	
	627 Verrekening van schuld en vordering	
14.6.VII	Rekening en verantwoording en uitdelingslijst	731
	628 Rekening en verantwoording aan schuldeisers en erfgenamen	
	629 Rekening en verantwoording door erfgenamen/vereffenaars slechts indien kantonrechter dit bepaalt	
	630 Vrijstelling van verplichting tot nederlegging van rekening en verantwoording	
	631 De inrichting van de rekening en verantwoording	
	632 Het opstellen van de uitdelingslijst	
	633 Kosten van vereffening zijn boedelschulden	
	634 Omzetting verbintenis in geldschuld	
	635 Niet-opeisbare vordering legitimaris wordt niet in uitdelingslijst opgenomen	
	636 Overeenkomstige toepassing bepalingen Faillissementswet	
	637 Wijze van opmaken en neerlegging van rekening en verantwoording	

	638 Verzet tegen rekening en verantwoording en uitdelingslijst	
	639 Vereffening in belang van schuldeisers van iemand die nalatenschap heeft verworpen	
14.6.VIII	Uitkering	742
	640 Uitkering en verhaal na verbindend worden van uitdelingslijst	
	640a Een niet in de uitdelingslijst opgenomen vordering van een legitimaris wordt opeisbaar	
14.7	Erflater was gehuwd in gemeenschap van goederen	745
	641 Benoeming van vereffenaar van ontbonden huwelijksgemeenschap	
14.8	Titel 3.7 BW is gedurende de vereffening slechts gedeeltelijk van toepassing	747
	642 Gedurende vereffening is titel 3.7 BW slechts gedeeltelijk van toepassing	
14.9	Recht van verhaal van schuldeisers op goederen der nalatenschap	748
	643 Gedurende de vereffening kan een schuldeiser zijn vordering in beginsel niet op goederen van de nalatenschap ten uitvoer leggen	
	644 Art. 57-60 Fw zijn van overeenkomstige toepassing op het recht van verhaal van schuldeisers	
	645 Vaststelling vordering of voorrang door rechter	
	645a Wanneer vonnis op persoonlijke goederen van erfgenaam ten uitvoer kan worden gelegd	
	646 Reeds gelegde beslagen kunnen worden opgeheven	
	647 Recht van verhaal overige schuldeisers erfgenaam	
14.10	De vereffening eindigt met een overschot	753
	648 Vereffening eindigt met overschot	
	649 Verplichting vereffenaar tot opsporing erfgenamen	
14.11	Ontslag en einde taak van vereffenaar. Einde van vereffening	754
14.11.I	Ontslag en einde taak van vereffenaar	754
	650 Ontslag en einde taak vereffenaar	
14.11.II	Einde van vereffening	755
	651 Einde vereffening	
15	Verdeling van de nalatenschap	757
15.1	Inleiding	757
	652 Bijzondere bepalingen betreffende verdeling van nalatenschap	
	653 Onderscheid toerekening van schulden en inbreng	
	654 Betaling schuld wegens overbedeling in termijnen	
15.2	Toerekening van schulden	759
	655 Toerekening van schulden	
	655a Toerekening van schulden. Vervolg	
	656 Gedwongen toerekening ook ten behoeve van erfgenaam-schuldeiser	
	657 Positie verkrijger aandeel in gemeenschap	
15.3	De positie van de erfgenaam-schuldeiser, onderscheidenlijk die van erfgenaam-legataris	766
	658 Positie erfgenaam-schuldeiser	
	659 Positie erfgenaam-legataris	
15.4	Inbreng	769
15.4.I	Algemeen	769
	660 Begrip inbreng	
15.4.II	Geschiedenis	770
	661 Geschiedenis	
15.4.III	Personen die verplicht zijn in te brengen	772
	662 Wie tot inbreng verplicht zijn	

15.4.IV	Limiet van de inbreng	773
	663 Inbreng is niet verplicht voor zover de waarde van de gift groter is dan het aandeel van de erfgenaam	
15.4.V	Te wier behoefte inbreng geschiedt	774
	664 Te wier behoefte inbreng geschiedt	
	665 Recht op en verplichting tot inbreng volgen erfdeel	
	666 Inbreng wijzigt aansprakelijkheid niet	
15.4.VI	Wat ingebracht moet worden	775
	667 Van welke giften de waarde dient te worden ingebracht	
	668 Begiftigde is in gemeenschap van goederen of deelgenootschap gehuwd	
	669 Erflater was in gemeenschap gehuwd	
15.4.VII	Wijze waarop de inbreng geschiedt	777
	670 Wijze waarop inbreng geschiedt	
15.4.VIII	Berekening van de waarde van de in te brengen giften	779
	671 Berekening waarde in te brengen giften	
16	Executeurs	781
16.1	Geschiedenis	781
	672 Ontwikkeling van de executele	
	673 Onder het oud BW konden bevoegdheden executeur worden uitgebreid	
16.2	Inleiding	785
	674 Executele en legitieme	
	675 De verhouding tussen executele, vereffening en (afwikkelings)bewind	
16.3	Benoeming en aanvaarding	789
16.3.I	Vorm der benoeming	789
	676 Benoeming bij uiterste wil	
	677 Voorwaardelijke benoeming van executeur	
16.3.II	Aanvaarding	790
	678 Aanvaarding vereist	
16.3.III	Wie benoemd kunnen worden	791
	679 Wie tot executeur kunnen worden benoemd	
16.3.IV	Aanwijzing van executeurs in geval van ontstentenis van de in de eerste plaats benoemde executeur en ter toevoeging aan een benoemde executeur	793
	680 Voorziening in (opvolgende) executeur	
16.3.V	Gevallen waarin een executeur kan worden benoemd	795
	681 Vergelijking met taak executeur-testamentair onder oude recht	
16.3.VI	Benoeming van verscheidene executeurs	795
	682 Uitgangspunt is dat iedere executeur zelfstandig bevoegd is. Aansprakelijkheid executeur	
16.4	Bevoegdheden en verplichtingen van de executeur	797
16.4.I	Inleiding	797
	683 Regeling in oude BW ten aanzien van bevoegdheden en verplichtingen executeur-testamentair van regelend recht	
	684 Erflater kan bevoegdheden executeur niet uitbreiden	
16.4.II	Beheer van de goederen en voldoening der schulden van de nalatenschap	799
	685 Executeur heeft taak de goederen van de nalatenschap te beheren en de schulden van de nalatenschap te voldoen	
	686 Betekenis van beheer	
	687 Executeur is bevoegd om te procederen	
	688 De verplichting van de executeur om schulden van de nalatenschap te voldoen	
	689 Tenuitvoerlegging van een vonnis strekkende tot betaling van een schuld van de nalatenschap	

	690	Beperking taak executeur	
	691	Erfgenamen niet zelfstandig beschikkingsbevoegd	
	692	Executeur vertegenwoordigt bij de vervulling van zijn taak erfgenamen	
	693	Uitsluiting bevoegdheid erfgenamen	
16.4.III		Aanwijzing van boedelnotaris	811
	694	Benoeming boedelnotaris door executeur	
16.4.IV		Boedelbeschrijving en oproeping bekende schuldeisers	812
	695	Verplichting tot opmaken boedelbeschrijving en oproeping bekende schuldeisers	
16.4.V		Verkoop der goederen der nalatenschap	814
	696	Bevoegdheid executeur goederen van de nalatenschap te gelde te maken. Aansprakelijkheid	
	696a	Toepasselijkheid ten aanzien van hen die recht op vestiging vruchtgebruik hebben	
16.4.VI		Verschaffen inlichtingen aan erfgenamen	817
	697	Verplichting executeur om erfgenamen inlichtingen te verschaffen	
16.4.VII		Loon en vergoeding der onkosten van executeurs	818
	698	Loon executeur	
	699	Verdeling loon onder executeurs	
	699a	Andere regeling van beloning	
16.4.VIII		Bijzondere executeurs	820
	699b	Bijzondere executeurs	
16.5		Het einde van het optreden van de executeur	820
16.5.I		Algemeen	820
	700	Onderscheid einde taak en einde beheer	
	701	Ontslag executeur door kantonrechter	
	702	Verplichting gewezen executeur	
16.5.II		Einde van het beheer	825
	703	Beëindigen beheer door executeur die taak heeft volbracht	
	704	Beëindiging beheer door erfgenamen	
16.5.III		Rekening en verantwoording	827
	705	Rekening en verantwoording door executeur	
17		Testamenteir bewind	831
17.1		Geschiedenis	831
	706	Geschiedenis testamentair bewind	
17.2		Inleiding	834
	707	De plaats van testamentair bewind in ons recht	
	708	Overeenkomst en verschil Anglo-Amerikaanse trust	
	709	Verhouding tussen bewind en vereffening en executele	
	709a	Verhouding tussen testamentair bewind en meerderjarigenbewind	
17.3		Algemeen	837
17.3.I		Bewind kan verschillende strekkingen hebben	837
	710	De verschillende strekkingen van testamentair bewind	
17.3.II		Waarover kan de erflater bewind instellen?	838
	711	Waarover bewind kan worden ingesteld	
	712	Zaaksvervanging en bewind over vruchten	
17.3.III		Instelling van het bewind en benoeming van een bewindvoerder	840
	713	Onderscheid tussen instelling bewind en benoeming bewindvoerder	
	714	Tijdstip van inwerkingtreden bewind	
17.4		Benoeming van de bewindvoerder	842
	715	Benoeming bewindvoerder	
	716	Wie niet tot bewindvoerder kunnen worden benoemd	

17.5	Bevoegdheden en verplichtingen van de bewindvoerder	844
17.5.I	Algemeen	844
	717 Structuur van de wettelijke regeling	
17.5.II	Er zijn twee of meer bewindvoerders	844
	718 Er zijn twee of meer bewindvoerders	
17.5.III	Loon	845
	719 Loon bewindvoerder	
17.5.IV	Boedelbeschrijving	846
	720 Rekening en verantwoording	
17.5.V	Zekerheidstelling	847
	721 Bewindvoerder is in beginsel niet verplicht zekerheid te stellen	
17.5.VI	Inschrijving bewind in registers	847
	722 Inschrijving bewind in registers	
17.5.VII	Rekening en verantwoording	848
	723 (Periodieke) rekening en verantwoording door bewindvoerder	
	724 Rekening en verantwoording aan kantonrechter	
17.5.VIII	Uitkeringen aan rechthebbende	852
	725 Uitkering vruchten aan rechthebbende	
	726 Uitkeringen uit vermogen aan rechthebbende	
17.5.IX	Aansprakelijkheid bewindvoerder	855
	727 Aansprakelijkheid bewindvoerder jegens rechthebbende en belanghebbende	
	727a Verjaring rechtsvordering tot vergoeding van schade	
17.5.X	Eindigen hoedanigheid bewindvoerder	856
	728 Eindigen hoedanigheid bewindvoerder	
	729 Verplichtingen gewezen bewindvoerder	
17.6	Gevolgen van het bewind voor de rechthebbende	859
	730 Samenvatting gevolgen bewind voor rechthebbende	
	731 In beginsel is de bewindvoerder exclusief tot beheer bevoegd	
	732 Bevoegdheden rechthebbende	
	733 Bewind over voorwaardelijke making	
	734 Rechtsgevolgen van bewind over (aandelen in) goederen	
	735 Bevoegdheden rechthebbende	
	736 Bevoegdheden in geval vruchtgebruik onder bewind is gesteld	
	737 Beschikken onder voorbehoud van bewind uitsluitend in belang ander dan rechthebbende	
	737a Beschikken onder voorbehoud bewind mede in belang ander dan rechthebbende	
	737b Inschrijving bewind in registers. Derdenbescherming	
	738 Bescherming van derde	
	739 Beperkingen bevoegdheid gerechtigde. Geen boedelmenging	
	740 Bevoegdheden bewindvoerder	
	741 Erflater kan bevoegdheden bewindvoerder uitbreiden	
	742 Verdeling gemeenschap indien onverdeeld aandeel of beperkt recht daarop onder bewind staat	
	743 Vorderen verdeling en uitsluiting verdeling door bewindvoerder	
	744 Medewerking aan verdeling door bewindvoerder	
	745 Afwikkelingsbewind	
	746 Erflater kan bevoegdheden en verplichtingen bewindvoerder uitbreiden of beperken	
	747 Kantonrechter kan regels betreffende bewind wijzigen	
	748 Bewindvoerder is bevoegd rechthebbende te vertegenwoordigen	
	748a In geval van vertegenwoordiging door bewindvoerder is titel 3.3 BW van overeenkomstige toepassing	

	749	Bewindvoerder is bevoegd tot procederen	
	750	Welke schulden kunnen worden verhaald op onder bewind staande goederen en overige goederen rechthebbende?	
	751	De schulden waarvoor onder bewind staande goederen kunnen uitgewonnen	
	752	Tegen wie executorialie titel dient te worden verkregen	
	753	Er vindt geen vermenging plaats	
	754	Bevoegdheid van bewindvoerder om schulden te voldoen	
	755	Uitwinning van goederen al dan niet vrij van bewind	
	756	Uitwinning goederen die onder bewind op andere rechthebbende zijn overgegaan	
	757	Gevolgen uitwinning goederen die in belang van ander of in gemeenschappelijk belang onder bewind zijn gesteld	
17.7		Einde van het bewind	888
	758	Einde bewind ongeacht strekking	
	759	Tweede geval einde bewind ongeacht strekking	
	760	Einde bewind in uitsluitende belang rechthebbende door diens overlijden	
	761	Einde bewind in uitsluitende belang rechthebbende door opheffing door rechtbank	
	762	Rechtbank kan regels omtrent bewind wijzigen	
	763	Einde bewind in belang van ander dan rechthebbende	
	764	Opzegging bewind na verloop van dertig jaren	
	765	Bewind in gemeenschappelijk belang eindigt door verval belang	
	766	Opzegging bewind in gemeenschappelijk belang	
	767	Wijze van opzegging	

HOOFDSTUK 1

Inleiding

1.1 Begripsbepalingen

- [1] *Begripsbepalingen.* De rechtsvoorschriften, die de overgang van het vermogen van een overleden persoon op een of meer andere personen regelen, vormen tezamen het erfrecht. Het vermogen, dat overgaat, heet de nalatenschap; de personen, op wie de nalatenschap overgaat, de erfgenamen, en de overgang zelf de erfopvolging. De erfgenamen worden door de wet of door een eenzijdige wilsverklaring van de erflater, testament of, in de terminologie van de wet: art. 4:42 lid 1 BW, uiterste wilsbeschikking, aangewezen. Een uiterste wilsbeschikking is de verklaring van hetgeen de erflater wil, dat na zijn dood zal geschieden; de akte, welke de verklaring bevat, wordt testament of, in de terminologie van de wet: art. 4:42 lid 3 BW, uiterste wil genoemd.
- Heeft de erfopvolging krachtens de wet plaats, dan spreekt men van erfopvolging bij versterf of wettelijke erfopvolging. Worden de erfgenamen daarentegen bij uiterste wilsbeschikking aangewezen, dan heeft men met een erfopvolging krachtens testament of uiterste wilsbeschikking te doen. De daad der aanwijzing van een erfgenaam heet erfstelling. Een erfstelling, zie art. 4:115 BW, is een uiterste wilsbeschikking krachtens welke de erflater aan een of meer daarbij aangewezen personen zijn gehele nalatenschap of een (evenredig) aandeel daarin nalaat.
- Een uiterste wilsbeschikking kan ook de toezegging van iets anders dan het geheel of een evenredig deel van het vermogen inhouden. Een dergelijke toezegging van een vorderingsrecht aan een of meer personen wordt, zie art. 4:117 BW, legaat genoemd; de persoon, aan wie het legaat toegezegd wordt, heet legataris.
- Het erfrecht kent in het kader van de wettelijke verdeling wilsrechten toe aan de kinderen. Voorts kunnen hier genoemd worden de wettelijke rechten die de wet aan onder meer een legitimaris en een onterfde echtgenoot toekent.

Zie over het begrip 'verkrijging krachtens erfrecht' in het bijzonder in het kader van de Successiewet 1956 VAN MOURIK, in: *Met recht verkregen* (Joppe-bundel) 2002.

In het Romeins-Hollands recht werden met de benaming 'makingen' alleen de legaten aangeduid. In ons wetboek daarentegen worden onder de makingen nu eens de erfstellingen en de legaten begrepen, art. 1:337 lid 3, art. 4:56 lid 1 en art. 4:87 lid 2 BW, dan weer uitsluitend de legaten verstaan, art. 1:133 lid 2, art. 1:342 lid 1 en art. 1:345 lid 1 onder c BW.

Bij de Ontwerp-Invoeringswet Boek 4 BW, *Kamerstukken II 2000/01*, 27245 is afd. 1.8.3 komen te vervallen. De daarvan deel uitmakende art. 1:146 e.v. BW (oud) lieten de benoeming tot erfgenaam en het toekennen van een legaat bij overeenkomst toe. Tegen deze schrapping VAN MOURIK, in: *Struycken-bundel* 1996, p. 213 e.v.

1.2 De plaats van het erfrecht in een burgerlijk wetboek

[2] *Erfopvolging is niet slechts eigendomsverkrijging.* In de Code Civil is de erfopvolging in het derde boek als een wijze van eigendomsverkrijging behandeld. Ook art. 3:80 BW noemt in aansluiting met art. 711 CC de erfopvolging als wijze van eigendomsverkrijging.

Deze opvatting van de erfopvolging als een wijze van eigendomsverkrijging is nochtans te beperkt; men denke aan de overgang der schulden en aan de regel dat de erfgenamen in de rechtspositie van de erflater treden, zie art. 4:182 lid 1 BW.

[3] *Erfopvolging is bijzondere wijze van vermogensrechtelijke overgang.* Ook dient men het erfrecht niet te zien als zakelijk of beperkt recht. Het erfrecht kan beter als een bijzondere wijze van overgang van de tot het vermogensrecht behorende rechten, verplichtingen en overige rechtsbetrekkingen van een persoon worden beschouwd en in verband daarmee als een zelfstandig deel in onmiddellijke aansluiting en samenhang met het vermogensrecht behandeld. In ons wetboek wordt het erfrecht (Boek 4 BW) onmiddellijk na het vermogensrecht in het algemeen (Boek 3 BW), doch vóór het zakenrecht (Boek 5 BW) en het verbintenissenrecht (Boek 6 BW) behandeld.

In de Italiaanse Cci van 1942 wordt het erfrecht, Boek 2, onmiddellijk na het personen- en familierecht, Boek 1, behandeld, evenals in het Zwitserse ZGB (Boek 1: personenrecht; Boek 2: familierecht, Boek 3: erfrecht). Het Duitse BGB behandelt het erfrecht in het laatste boek. In de oorspronkelijke indeling van het NBW werd, evenals in het BGB, het erfrecht in het laatste boek behandeld, zie § 6 van de Algemene Inleiding op de Toelichting van Meijers' ontwerp.

- [4] *Erfrecht is (algemeen) vermogensrecht en Boek 4 BW bevat (algemeen) vermogensrecht.* Dat betekent dat de bepalingen van Boek 3 over vermogensrecht in het algemeen in beginsel van toepassing zijn op het in Boek 4 opgenomen vermogensrecht.

Het is dus niet nodig dat in Boek 4 BW uitdrukkelijk wordt bepaald dat bepalingen van Boek 3 van toepassing zijn.

Doordat de bepalingen van Boek 3 BW rechtstreeks van toepassing zijn op het erfrecht dient de wet in Boek 4 te bepalen in welke gevallen een bepaling van Boek 3 niet op het erfrecht van toepassing is. Zie bijvoorbeeld art. 4:43 lid 1 BW dat in afwijking van art. 3:44 lid 1 BW bepaalt, dat een uiterste wilsbeschikking niet vatbaar is voor vernietiging op de grond dat zij door misbruik van omstandigheden tot stand is gekomen.

Zie voorts voor andere afwijkingen betreffende de uiterste wilsbeschikking: art. 4:42 e.v. BW en ten aanzien van het aanvaarden en verwerpen van een nalatenschap art. 4:190 lid 4 BW. Zo kan een aanvaarding of verwerping van een nalatenschap niet vernietigd worden op grond van benadeling van een of meer schuldeisers.

Boek 2 BW bevat wel burgerlijk recht maar geen vermogensrecht. Zogenaemde schakelbepalingen in Boek 2 hebben tot gevolg dat bepalingen van Boek 3 van overeenkomstige toepassing zijn in het rechtspersonenrecht. Zie daarover nader PERRICK, *Het belang van het vermogensrecht voor de beoefenaar van het vennootschapsrecht* 2012, onder 6.

1.3 Grondslagen van het erfrecht

1.3.1 *De historische vorming van het erfrecht bij versterf*

- [5] *Stam- of familie-eigendom belangrijk bij de vorming van het erfrecht.* Niet de individuele, maar de stam- of familie-eigendom is bij de meeste volkeren de primitieve vorm van eigendom geweest. Bij een dusdanige gemeenschappelijke eigendom is van een eigenlijk erfrecht geen sprake; het is de stam of familie, welke voor en na eigenaar der goederen blijft. Ten hoogste beheert het hoofd van de familie of de stam de goederen en vertegenwoordigt hij de familie naar buiten. Het recht kan dan aangeven, wie het hoofd van de familie of de stam in zijn recht van beheer en in zijn bevoegdheid de familie naar buiten te vertegenwoordigen, zal opvolgen. Slechts in deze oneigenlijke zin kan men alsdan van een erfopvolging spreken. Eerst met het losser worden van de familieband en de ontwikkeling van de individuele eigendom kan men van een overgang van de goederen na overlijden, van een erfrecht, spreken; wie vroeger als gemeenschappelijke eigenaren beschouwd werden, volgen nu in elkanders nalatenschap op. De regelen, vroeger geldend voor de

opvolging in het beheer, worden nu regelen, geldend voor de opvolging in het vermogen zelf. De regelen van deze erfopvolging blijven echter nog lange tijd hun oorsprong in de oude familie-eigendom en de familieband vinden. Ook in andere opzichten blijft veelal in het recht de herinnering aan de oude stam- of familie-eigendom voortleven. Al naar de ontwikkeling van het recht meer of minder in individualistische richting gaat, verdwijnen echter vele van die herinneringen vlugger of langzamer.

Zo wijst het oudste Romeinse erfrecht nog duidelijk op de familie-eigendom en familieband terug. Paulus, D 28.2.11, verklaart, dat oudtijds de naaste erfgenamen, de *sui heredes*, ook tijdens het leven van de vader als eigenaars aangemerkt werden; het woord *heres* zelf schijnt eigenaar te betekenen. Niet de bloedverwanten (de *cognati*) worden in de wet der XII tafelen als erfgenaam aangemerkt, maar de leden van hetzelfde familieverband (de *agnati*), welke toen nog in politieke, religieuze en economische zin min of meer een eenheid vormden. En ontbraken de *agnati*, dan vervielen de goederen aan de overige leden van dezelfde stam.

In het latere Romeinse recht daarentegen zijn de meeste van deze herinneringen aan de oude familiegemeenschap geheel verdwenen. In plaats van de band der agnaten kwam de zuivere bloedverwantschap als grondslag voor het wettelijk erfrecht; het erfrecht van de gentiles verviel. Het testament, ook reeds in de wet der XII tafelen bekend, werd meer en meer gebruikelijk. In de keizertijd was het testament algemeen. Geen goed Romein zou zonder testament sterven, ook al bevatte dat niet veel meer dan hetgeen anders krachtens het wettelijk erfrecht recht zou zijn. Het erfrecht bij versterf nam dientengevolge een geheel ondergeschikte positie in; men ging het beschouwen als een wettelijke aanvulling van het testamentaire erfrecht: een regeling, gebaseerd op hetgeen de erflater vermoedelijk zou bepaald hebben, indien hij een testament gemaakt had. Het ganse erfrecht werd aldus als een consequentie van de absolute, individuele, eigendom beschouwd; alles berustte op de uitgesproken of de veronderstelde wil van de erflater. Voor de legitieme portie kon men in dit systeem slechts een plaats vinden door het testament, waarbij een legitieme portie werd aangetast, als dat van een *quasi non sanae mentis* of van een *quasi furiosus* te beschouwen (D 5.2.2.3.5 en 19).

Veel hardnekkiger dan bij de Romeinen hebben zich de herinneringen aan de oorspronkelijke familie- en stameigendom in het erfrecht bij de Germaanse volkeren gehandhaafd. Bij deze is in het algemeen de familie veel langer dan bij de Romeinen niet alleen een economische, maar ook een politieke eenheid gebleven: de handhaving van de bijzondere vrede tussen de leden onderling; de bescherming, welke de leden elkaar wederkerig zowel in de oorlog als bij de vete en in de rechtsgang verlenen moesten; de verplichting tot het medebetalen van het weergeld; die tot het onderhoud en tot onderstand bij verarming, en eindelijk het recht en de verplichting tot uitoefening van de voogdij, dat alles gaf nog lange tijd in de middeleeuwen aan de familie het karakter van een kleine wereld op

zichzelf. Door dit sterke familieverband loste zich bij de Germaanse volkeren de familie-eigendom niet met gelijk gemak en ook niet in gelijke graad in de individuele eigendom op als in het Romeinse recht.

De moeite, waarmee het testament zich een plaats in het recht der Germaanse volkeren heeft weten te veroveren, is het beste bewijs, hoelang het familieverband en de herinnering aan de vroegere familie-eigendom hun invloed in het erfrecht deden gelden.

Ten tijde van Tacitus was het testament nog geheel onbekend. “*Et nullum testamentum*” schreef deze in zijn *Germania* (c. 20). Eerst onder de invloed der kerk hebben uiterste wilsbeschikkingen ingang in het recht gevonden. Maar nog tot het einde der middeleeuwen waren bijna geen andere testamenten in zwang dan die tot het doen van legaten *ad pias causas*. Bovendien beperkten de verschillende volks- en landrechten de testeervrijheid aanmerkelijk. In tal van rechten, op Germaanse bodem ontstaan, mocht een testament geen erfstelling bevatten. *Der Erbe wird geboren, nicht erkoren*, was de Duitse spreuk. En evenzo schreef Glanville omstreeks 1180 in zijn *Tractatus de legibus Angliae*: “*Solus Deus heredem facere potest*” (7.1), hetwelk tot een adagium werd voor het ganse *droit coutumier: institution d'héritier n'a lieu*. Nog in de terminologie van de Code Civil kan men de invloed van deze rechtsregel aanwijzen: een persoon, wie bij testament een ganse nalatenschap (of een evenredig deel daarvan) vermaakt wordt, wordt niet *héritier*, maar *légataire universel* (of *légataire à titre universel*) genoemd (art. 1002 e.v. CC).

Ook ten aanzien van de goederen, waarover bij testament beschikt kon worden, vindt men tal van beperkingen. Behalve het voor sommige erfgenamen gereserveerde deel van het vermogen, vond men in vele landrechten der 16e en 17e eeuw een verbod voor de erflater om over *bepaalde* goederen bij testament te beschikken; vooral betrof dit verbod de onroerende goederen in het algemeen (aldus het Oudfriese recht, het landrecht van de Veluwe van 1593 en 1604 en het Oudzuthphense recht) of wel dat deel der onroerende goederen, hetwelk de erflater zelf door erfenis verkregen had, het zogenaamde erfgoed (in Frankrijk ‘*les propres*’ genaamd; aldus bijvoorbeeld het oude landrecht van Drenthe en het landrecht van het Roermondse overkwartier van 1619).

Ten slotte bleef ook buiten het eigenlijke erfrecht de herinnering aan de oude familie-eigendom bij de Germaanse volkeren voortleven. In sommige gewesten hadden de naaste erfgenamen reeds tijdens het leven van de erflater bevoegdheden ten opzichte van de goederen van de erflater. Gewoonlijk betroffen deze bevoegdheden de onroerende goederen en bij voorkeur het erfgoed, *les propres*. Ten aanzien dier goederen hadden de erfgenamen in sommige gewesten het recht te verlangen, dat de erflater bij beschikkingen zich van hun toestemming verzekerde, het zogenaamde *Beispruchsrecht* (aldus bijvoorbeeld nog in het Groningse, Drentse en Gelderse recht der Republiek). Ook konden de erfgenamen in vele landstreken, indien een goed zonder hun toestemming verkocht was, dit goed tegen de koopprijs naasten, dat wil zeggen binnen een bepaalde termijn in de plaats van de koper treden. Dit *naastingsrecht* vond men bijvoorbeeld in Friesland, Groningen, Drenthe, Holland, Zeeland, Brabant en Limburg.

Vgl. FOCKEMA ANDREAË II, p. 261 e.v.; DE BLÉCOURT/FISCHER, *Kort Begrip*, nr. 71, 72 en 228.

- [6] *Erkenning betekenis familieband gehandhaafd in CC en (oude) BW.* Vond men vóór de Franse Revolutie in ons vaderland en in het gebied van het *droit coutumier* een regeling van het intestaat-erfrecht, welke op een erkenning der historische en maatschappelijke betekenis van de familieband berustte, zo is hierin door de Code Civil en ons (oude) Burgerlijk Wetboek geen verandering gebracht.

Men moet zich hier niet op een dwaalspoor laten brengen door hetgeen tot toelichting bij de samenstelling van de Code Civil en ons Burgerlijk Wetboek gesproken is. Treilhard verklaarde bijvoorbeeld in zijn *Exposé des motifs* bij het ontwerp van de Code Civil, dat de wettelijke erfopvolging is: “*Le testament présumé de toute personne qui décéderait sans avoir valablement exprimé une volonté différente*” (LOCRÉ X, p. 177).

Evenzo verklaarde Nicolai in onze volksvertegenwoordiging: “*Lorsque l’homme n’a pas disposé, lorsqu’il est mort sans avoir exprimé sa volonté, la loi, en suppléant à ce silence, dispose pour lui; elle règle la transmission de ses biens, comme il est présumable qu’il l’eût réglée lui-même*” (VOORDUIN, *Nederlandsche wetboeken 1837*, IV, p. 2).

Hier vindt men dus de veronderstelde wil van de erflater als de grondslag van het wettelijke erfrecht aangegeven.

Deze uitspraken zijn geheel in overeenstemming met de toentertijd heersende natuurrechtelijke opvattingen, welke er in vele gevallen naar streefden, het objectieve recht zo veel mogelijk als een uitvloeisel van de wil der individuen voor te stellen. Reeds Hugo de Groot schreef in zijn *De jure belli ac pacis* 2.7.3: “*Successio ab intestato quae dicitur, posito dominio, remota omni lege civili, ex conjectura voluntatis naturalem habet originem.*” (“De erfopvolging, die de erfopvolging ab intestato genoemd wordt, gegeven het eigendomsrecht en afgezien van de burgerlijke wet, heeft haar natuurlijke grond in de vermoedelijke wil van de erflater.”)

Dat de opvatting, die de veronderstelde wil van de erflater als de grondslag van het wettelijk erfrecht aanneemt, echter voor de Code Civil geheel onjuist is, springt dadelijk in het oog, indien men de regeling van de Code Civil met die van het oude *droit coutumier* vergelijkt. Duidelijk wordt dan, dat de ene bij de andere aansluit en nog op geheel dezelfde beginselen berust. De Code Civil erkent zelfs nog steeds geen testamentaire erfgenamen; het, de familie als basis hebbend, wettelijk erfrecht, staat vooraan, waarop een testament slechts door middel van legaten inbreuk kan maken. Dit is niet uitsluitend een verschil in benaming met het Romeinse recht, maar ook de rechtspositie van een *légataire universel* of *à titre universel* is niet gelijk aan die van een *héritier*, indien er *héritiers* zijn, die aanspraak hebben op een *réserve* (vgl. art. 1004 en 1011 CC).

En wat ons recht betreft, ook bij ons is de regeling van het erfrecht niet ontworpen als ene, welke van een geheel ander beginsel uitging dan het vroegere recht. De regeling van ons oude Burgerlijk Wetboek is in hoofdzaak ontleend aan de Code Civil. De voornaamste wijzigingen, die men heeft aangebracht, als bijvoorbeeld de toelating van erfstellingen, waren in overeenstemming met het Romeins-Hollands recht, dat ongetwijfeld het intestaat-erfrecht nog niet als een veronderstelde wil van de erflater beschouwde.

Ook kan gewezen worden op het feit, dat, ingevolge het door de Tweede Kamer op 14 februari 1823 genomen besluit, de erfopvolging *ab intestato* in ons wetboek als de algemene regel beschouwd en dientengevolge vóór de testamentaire erfopvolging behandeld is (VOORDUIN, *Nederlandsche wetboeken* 1837, IV, p. 2; NOORDZIEK, *Beraadslagingen* 1867, 1822-1823 I, p. 96, II, p. 335, 385 en 413). Met recht kon dan ook Kemper op 8 januari 1824 in de Tweede Kamer verklaren, "dat onze nieuwe wetgeving op een gansch ander grondbeginsel rust dan het Romeinse regt, hetwelk in de eerste plaats stelt den wil van den erflater, terwijl de nieuwe wetgeving in de eerste plaats de wet stelt en daarna den wil des erflaters" (NOORDZIEK, *Beraadslagingen* 1867, 1823-1824 I, p. 219). Evenzo: Rb. 's-Gravenhage 28 mei 1953, *NJ* 1954/266; PITLO/VAN DER BURGHT & EBBEN 2004/3; FRANX, *Redengeving en rechtsgevolgen van eenheid en splitsing der internationale nalatenschap*, p. 29. Tegen overspanning van de tegenstelling waarschuwt KLAASSEN/LUIJTEN & MEIJER II, *Erfrecht* 2008/8.

Na de invoering van Boek 4 BW kan gezegd worden dat het erfrecht bij versterf, althans dat van de echtgenoot en kinderen, beantwoordt aan de vermoedelijke wil van de doorsnee erflater.

1.3.II *Het individuele en het sociale element in het erfrecht*

- [7] *Verband tussen vrije beschikkingsbevoegdheid over goederen en bevoegdheid daarover bij uiterste wilsbeschikking te beschikken. Zolang men een eigenaar de vrije beschikking over zijn goederen tijdens zijn leven zal laten, zolang zal men hem ook de bevoegdheid moeten toekennen, om bij uiterste wilsbeschikking over zijn goederen te beschikken. En in zoverre het recht deze bevoegdheid tot het maken van uiterste wilsbeschikkingen erkent, in zover zal het erfrecht een uitvloeisel zijn van de individuele eigendom.* Bij het erfrecht bij versterf en de beperkingen van de testeervrijheid door de legitieme portie treedt echter een ander element op de voorgrond: het familieverband. Deze familieband is tegenwoordig veel zwakker dan in vroeger eeuwen. In overeenstemming hiermede is de kring der erfgenamen bij versterf enger dan in vroeger eeuwen en zijn de rechten van de legitimaris in Boek 4 BW aanzienlijk verzwakt.

Bij de oude Romeinen en Germanen werden ook de meer verwijderde bloedverwanten door tal van banden, deels van godsdienstige (bijvoorbeeld de gemeenschappelijke sacra der Romeinen), deels van economische (bijvoorbeeld de gemeenschappelijke bearbeiding van de grond) en ten dele van politieke aard (de weerwraak; het gemeenschappelijk opbrengen en het verdelen van het weergeld) binnen het familieverband gehouden. In onze tegenwoordige maatschappij zijn deze banden verdwenen en strekt zich het familieverband niet veel verder uit dan tot het gezin.

In de 19e en 20e eeuw zijn dientengevolge verschillende wetgevingen ertoe overgegaan de erfopvolging der bloedverwanten te beperken. Anderzijds heeft men de echtgenoot een meer op de voorgrond tredende plaats in het wettelijk erfrecht gegeven. Hierbij heeft ook onze wetgever met de wijzigingswet van 1923 zich aangesloten.

Het NBW heeft een grote stap verder in de richting van het gezinsrechten gedaan door aan de ene kant aan de van tafel en bed gescheiden echtgenoot het versterkrecht te ontnemen, art. 4:10 lid 1 onder a BW, en aan de andere kant in art. 4:13 BW te bepalen dat de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van rechtswege de goederen van de nalatenschap verkrijgt waarbij de voldoening van de schulden van de nalatenschap voor zijn rekening komt. Ieder van de kinderen verkrijgt een vordering op de langstlevende die in beginsel gedurende diens leven niet opeisbaar is.

Eerder reeds had de Hoge Raad bij het De Visser-Harms-arrest, HR 30 november 1945, NJ 1946/62, aan de weduwe een verzorgingsrecht toegekend en wel als een natuurlijke verbintenis jegens de nalatenschap.

[8] *Discussie over staatsrechten niet actueel.* Behalve door te letten op de familieband heeft men het individuele element in het erfrecht mede willen beperken door de erkenning van een staatsrecht, dat wil zeggen het toekennen van een erfdeel aan de Staat, hetwelk de Staat ook dan ontvangen zal, wanneer bloedverwanten of de echtgenoot door de wet, een testament of een overeenkomst tot de nalatenschap geroepen worden. Een in november 1918 door het Kamerlid Treub ingediend wetsontwerp tot invoering van staatsrechten is na een ongunstig voorlopig verslag ingetrokken. Zie hierover: SEGERS, 'Opmerkingen betreffende het staatsrecht', *Themis* 1919/185; MEIJERS, *WPNR* 1919/2569 e.v. en VAN GIJN, 'Staatsrecht', *Economist* 1919/I. Tijdens de parlementaire behandeling van Boek 4 BW is het staatsrecht opnieuw ter sprake gekomen, men leze het pleidooi van Slotemaker De Bruine, *Handelingen II* 1965/66, p. 42 e.v.

Praktisch heeft een erfbelasting bijna volkomen dezelfde uitwerking voor de Staat en de erfgenamen als een staatsrecht; zowel door een staatsrecht als door een erfbelasting kan de Staat zich in het bezit stellen van een belangrijk deel van het vermogen van de erflater. Slechts wat de wijze van opvorderen van het hem toekomende betreft, bestaat er verschil tussen de Staat als belastingheffer en de Staat als erfgenaam.

- [9] *De bevoorrechting van sommige erfgenamen was in het verleden een uiting van het sociale element in het erfrecht.* De bevoorrechting van sommige erfgenamen boven de overige, de erflater even ná bestaande, bloedverwanten is een andere wijze, waarop het sociale element in het erfrecht zich uiten kan.

Door het leenrecht zijn twee dezer bevoorrechtingen welke overigens ook buiten het leenrecht aangetroffen worden, algemeen bekend geworden; het zijn het eerstgeboorterecht en de bevoorrechting der mannelijke boven de vrouwelijke sekse. Het leenrecht hetwelk de vazal verscheidene militaire verplichtingen jegens de leenheer opgelegde, kwam zuiver in het belang van een behoorlijke militaire organisatie tot deze twee voorrechten. En later, toen het leenrecht het karakter van een militaire organisatie verloren had, bleven uit kracht der oude traditie in de meeste gewesten deze bevoorrechtingen ten aanzien van leengoederen gehandhaafd. Eerst door de Franse Revolutie zijn in Frankrijk en in ons land met het leenrecht deze voorrechten geheel verdwenen. In Engeland daarentegen vonden ze nog tot 1926 ten aanzien van onroerende goederen.

- [10] *Door middel van een uiterste wilsbeschikking kan worden bereikt dat een erfgenaam bepaalde goederen erft.* Ook in de tegenwoordige tijd wordt wederom door sommige wetgevers en schrijvers ten aanzien der opvolging in de onroerende goederen een bevoorrechting van één erfgenaam boven de anderen – zij het dan ook op geheel andere gronden dan in het leenrechtelijk systeem – voorgestaan ten einde versnippering van landbouwbedrijven te voorkomen. Zo heeft men in verschillende Duitse staten in de 19e eeuw het zogenaamde Anerbenrecht ingevoerd: de wet wijst het Anerbengut (Hofgut) aan een der erfgenamen toe; de overige nalatenschap, waartoe de waarde van het Anerbengut wordt gerekend, vererft volgens de gewone regels van het erfrecht. Zie hierover KIPP/COING 1990, § 131. Een resultaat dat in ons recht door de ouderlijke boedelverdeling kon worden bereikt in geval van vererving op nakomelingen of op nakomelingen en echtgenoot; vandaar dat de ouderlijke boedelverdeling wel eens wordt genoemd 'een boerentestament'. Ook onder het nieuwe erfrecht kan hetzelfde resultaat bereikt worden. Zie nr. 72.

Gelijkgerechtigdheid heeft verdeling der landerijen ten gevolge en werkt dus meer het middel- en kleingrondbezit in de hand.

In ons land is ook wel eens een te grote versnippering van het grondbezit als gevolg van de gelijkgerechtigdheid der erfgenamen gevreesd en om die reden een Anerbenrecht aanbevolen. In het algemeen echter wenst men voor het landbezit niet af te wijken van het gewone erfrecht. Zie *Rapport Agrarisch Erfrecht* in 1960 uitgebracht door de werkgroep Polak e.a., op verzoek van het Landbouwschap; POLAK in de bundel *Onroerend goed*, Broederschap der Notarissen 1968; ROMBACH, 'Pre-advies voor de Vereniging voor Agrarisch Recht', *De Pacht* mei 1975; zie ook

MERTENS & VAN MOURIK, 'Agrarisch recht in het Erfrecht', *Agr.r.* 1990/3. Het nieuwe BW geeft dan ook geen afzonderlijk agrarisch erfrecht.

Merkwaardig is het zich handhaven van het Blijversrecht in oostelijk Gelderland en in Overijssel. Zie COHEN, *Het Blijversrecht* (diss. Amsterdam) 1958 en 'De evolutie en het Blijversrecht in de laatste 12½ jaar', in: *Pitlo-bundel*, p. 309 e.v.